
Revista Musical Catalana

Butlletí Mensual de l'O. C.

El Concerto per Clavicembalo (o piano-forte) Flauto, Oboe, Clarinetto, Violino e Violoncello, de Manuel de Falla (*)

Abans que tot, confessarem que ens és ben agradós de parlar de Manuel de Falla. Ens és grat, sí, d'ocupar-nos d'aquell home exemplar. D'aquell home senzill — naturalment senzill — que no crida ni vol cridar l'atenció... sinó mitjançant obres. I des de la seva llar de Granada, Manuel de Falla va bastint, en efecte, les seves produccions. I els llaminers d'arreu les aplaudeixen. Tanmateix, heus ací un home que ha aconseguit allunyar-se del brogit, de les *capelles* i de la *réclame*. L'art solament l'interessa. L'art ver, l'art digne, l'art profundament sentit. Oh! el bell, el sanítós, el lluminós exemple! Fixeu-vos-hi, joves músics. Fixeu-vos, sí, en la vida d'aquell home senzill, d'aquell home tot cor. Veureu, llavors, una cosa bonica: veureu un home que, amb tot i ésser, realment, un dels més grans, un dels més interessants artistes del seu temps, no deixa mai d'ésser humil...

* * *

Malgrat la cridòria dels arrivistes, i amb tot i els gestos — generalment grotescos — dels partidaris d'*això* o d'*allò*; malgrat els assaigs que inlassablement apareixen... i ens atabalen més d'un cop, en observar l'art actual, hom descobreix més d'un matis interessant; més d'un matis ben formulat i, a més, ben plasmat. Ara bé: un dels fets (dels fets raonables, volem dir) que criden avui potser més l'atenció, és el retorn al qual, en efecte, assistim avui, vers

(*) Editions Max Eschig. Paris.

les formes ja velles; és el retorn vers l'estètica i fins vers la tècnica de les produccions d'altres dies.

Després de la hipertensió per tal d'assolir acords ben nous; després de la dèria per l'escriptura vertical, per l'*ambient*; heus ací que hom esguarda ara — com dèiem — vers el passat. I es torna a parlar de Bach, de Haendel, de Scarlatti... i s'havia ja parlat, un xic abans, del vell Rameau. Debussy — el músic potser més destre, precisament, en l'art de crear subtils i delicats agrupaments de notes — inicià, sens dubte, el moviment. Seguí Ravel. I després ha vingut Alfred Casella, i també Strawinsky, etc. Tots guaiten ara, en veritat, vers els vells músics. I, més que dolçors principalment harmòniques, hom cerca avui, amb afany, belles i nobles i racionals estructures. No és impressió, no és sensació el que hom vol ara provocar; és plaer espiritual.

En el fons de la nova diem-ne reacció, batega, sens dubte, un nou moviment, ben enèrgic, contra el lirisme del vuitcents. L'impressionisme (o el que se n'ha dit impressionisme musical) eixí ja al món per tal de combatre el romanticisme. Hom segueix ara una nova tàctica. En fugir, doncs, de les dolçors impressionistes — i talment com ja feia Debussy i els que el seguien — es vol, oi més — com dèiem — combatre el romanticisme (o els darrers batecs, podríem dir, de l'art sentimental... o fins sensual). I hom esguarda — repetim-ho — vers els vells mestres. Hom s'enamora de llur tècnica, de llur musicalitat, i de les formes, en fi, que aconseguiren crear. I es parla, de bell nou, de música pura, de música sense programa, de música, per damunt de tot, solament *música*. I es fuig, per tant, de les dolçors massa ensucrades; s'abandonen les descripcions, l'art pintoresc, i els moviments, ja no cal dir-ho, massa arborats. I es parla, d'altra part, ultra de la forma acurada, cisel·lada, del que se'n diu *pudor*. Res, doncs, — ben al contrari dels romàntics! — d'exterioritzar, de plasmar trossets de vida; res, per tant, de *dietaris*. Cal, avui, ésser reservat, mesurat... En tractar-se de l'art dels sons, cal menysprear, a més, els elements massa allunyats de l'art susdit. Res, doncs, tampoc, de suggestions. I heus ací que — com a resultat de tot això — heus ací que l'estètica, per exemple, de Franz Liszt, o el somni de Ricard Wagner (el primer defensava, com ja és sabut, la música amb programa i el segon volia unir, fusionar totes les arts belles), tot esdevé, de sobte, quelcom ja arreconat. I apareix ja més *llunyà*, fins i tot... que la música dels vells mestres; que l'art, en fi, que hom vol ara recordar!

Talment com Casella, com Strawinsky, etc., Manuel de Falla esguarda avui, també, vers el passat. A l'autor d'*El amor brujo* li hauria estat fàcil de no moure's del seu ambient habitual, del seu *andalusisme*, i de continuar, així, assolint èxits sorollosíssims. Però després d'haver escrit les seves *Nits*

en els jardins d'Espanya; després d'haver creat *El sombrero de tres picos*, la *Fantasia Boetica*, etc. (cal recordar també l'harmonització de les seves admirables *Set cançons populars espanyoles* i les seves pàgines per a piano), Manuel de Falla ens ofrenà, de sobte, *El Retablo de Maese Pedro*. Ara bé: l'ambient general del *Retablo* (una de les obres més reeixides, més plenes de caràcter i, ensem, més personals que han estat creades durant els darrers anys) era ja diferent de l'ambient d'altres obres, essencialment andaluses, del seu autor. I heus ací ara el bell i saborós *Concerto*. Amb l'esmentat *Concerto*, Manuel de Falla subratlla, accentua la preferència que sent o, millor dit, que *comparteix* ara, envers la música, envers l'estètica, i fins envers la tècnica de certs vells mestres.

* * *

Manuel de Falla ha escrit el seu *Concerto*, per *Clavicembalo* (o piano-forte), *Flauto*, *Oboe*, *Clarinetto*, *Violino* i *Violoncello*. El dit *Concerto* fou estrenat (els nostres músics i aficionats ho recordaran prou bé) el dia 5 de novembre del 1926, al *Palau de la Música Catalana*, en un dels concerts organitzats per l'Associació de Música da camera *.

L'escriptura del *Concerto* que avui ens ocupa, acusa la presència d'una mà molt ferma. La concisió és una de les principals característiques d'aquesta escriptura. Tot, a més, és en ella essencial. Tot té un sentit. Res, doncs, de *remplissages*, de tapa-buits, ni de desenvolupaments quilomètrics. Tot és, al contrari, subtilment ple de llum. I el músic frueix intensament en llegir aquesta nova producció del bon mestre de Granada. Del gran mestre que honora avui, certament, el terror on ha nascut.

Per tal d'ofrenar ara alguna mostra de l'escriptura del *Concerto* del qual parlem, farem un lleuger anàlisi de quelcom del que conté.

Heus ací, per exemple, la segona idea del primer temps. (Aquesta segona idea és eixerida, bategant de vida, i el seu caient és popular):

Aquesta segona idea sofreix més d'una transformació.

(*) Sota la direcció del propi mestre Falla, executaren el nou *Concerto* els següents coneguts artistes: Wanda Landowska (a la qual l'obra apareix dedicada), Josep Vila, Cassià Carles, Josep Nori, Enric Casals i Bonaventura Dini.

Heus-en ací dues:

Es tracta, com queda vist, de dues imitacions perfectament tradicionals. En el primer cas, les valors de les notes del tema inicial (de l'*antecedent*), han estat *augmentades*. En el segon cas, *disminuïdes*. Les imitacions que ens ocupen són, però, *expressives*. La primera adquireix gran relleu, ocupa un lloc que podríem dir-ne de primer terme, esdevé afirmativa. La segona es torna *comentari*. En ambdós casos — i en emprar, doncs, un artífici familiar, com tothom sap, als vells contrapuntistes — la traça del mestre andalús apareix ben palesa.

Falla es serveix també *amb eficàcia* (però sense *abusar-ne* — car no hi ha, en l'obra de la qual parlem, res d'excessiu) del seu primer tema:

I aquest tema, lleugerament transformat, li serveix de conclusió:

Ja des del començament del seu *Concerto*, Falla empra també la següent fórmula d'acompanyament, confiada al clavicèmbal (o al piano):

Es serveix també d'aquestes, més d'un cop:

Ara bé: ¿què és això, en realitat, sinó una variant de l'anomenat baix d'Alberti, del qual usaren... i fins abusaren els vells mestres, començant per Mozart?

Ens trobem, doncs, en el cas que ens ocupa (i també en els casos anteriors, que havem citat), enfront d'un veritable retorn vers les fórmules, vers certs costums del passat.

Però, apressem-nos a dir-ho: Falla és un home massa fill del seu temps, per a bastir imitacions puerils i generalment *mortes*. No, la seva música és moderníssima. Falla es recorda, és cert, de les velles fórmules; crea fermes i lògiques construccions sonores que recorden, més d'un cop, la musicalitat, l'espiritualitat dels vells mestres. Amb tot, la seva música — repetim-ho — és ben moderna. Estudiï's, si no, els seus acords, les seves dissonàncies. Car, harmònicament considerat, tot això és moderníssim... i fins, algun cop, ardiíssim. Però Falla és, d'altra part, un ferm contrapuntista. Sense el seu art de servir-se d'una melodia i, d'altra part, de més d'una melodia, de més d'un di-buix ben traçat, ben acusat (i amb vida pròpia), el bon mestre del qual parlem no hauria pogut escriure el seu Concert. (Ja digué el vell Fétis, amb raó, que l'Harmonia serveix generalment... per a *acompanyar*).

El segon temps comença amb uns arpeggiats una mica lliures que recorren certes pràctiques, certs preludis dels vells llaütistes... i vihuelistes, i també algunes pàgines del vell Joan Sebastià Bach. Després, amb dos temes ben acusats, Falla escriu coses absolutament admirables. I tot palesa també la presència d'una mà destra. Un pur encís, una bella festa, realment, per a l'esperit del músic, de l'artista. I com tot això ha de sonar bé, espiritualment bé, ben tocat i ben *timbrat*.

El tercer temps comença amb un tema eixerit i ple de vida, que recorda, realment, l'espiritualitat també desperta i eixerida de Scarlatti:

Hi ha, en aquest tercer temps, una barreja de 3 per 4 i de 6 per 8 que és ben curiosa. Falla assoleix, amb els dos esmentats elements rítmics, belles troballes. I tot és traçut, saborosíssim.

Llegint aquestes pàgines del *Concerto* que comentem, el record de certs vells mestres ens obsessiona. Falla, en efecte, ha pensat també en ells. La seva música, però, ix ben viva i personal. I aquest tercer temps és un pur joiell. La traça del mestre Falla hi és ben palesa. És més: hi triomfa de manera esclatant. Tot és, en aquest tercer temps, espurnejant de sanitud, de vida densa. I com l'escriptura és sempre clara!

Amb el seu *Concerto*, Falla pot admetre avui la comparança amb els més grans músics del seu temps. I en mig dels assaigs, de la cridòria, de les recerques dels nostres dies; en mig dels *xerraires* de l'hora actual, el bon mestre dóna, en veritat, un bell exemple d'equilibri. Des de Granada, Falla practica, sí, el gran art, la bella i eterna bona música.

Per la nostra part, ens inclinem, avui, enfront del mestre Falla, enfront del seu exemple. I, amb consciència del que fem, aplaudim fermament... coralment.

En això, en efecte, creiem... més que en les *boutades*, en les pallassades, i en l'eficàcia de certs *programes*!

Això, però, representa quelcom sempre difícil d'assolir. Exigeix, de primer antuvi — per a practicar-ho — dues cosetes: una mica de talent i, oi més, una certa *preparació*!

F. LLIURAT

Engrunes històriques

UN ECO MUSICAL DEL PARLAMENT DE CASP

La música en el Parlament de Casp? Sí; tenim alguna nota que relaciona el nostre art amb un fet polític com aquell, tan famós.

Ben sabut és l'estat de confusió i fins d'anarquia en què estaven els regnes de la Península a la mort del rei En Martí d'Aragó. "Temps aspres, embullats, i de revolta; guerres, discòrdies i morts, fins la pau mateixa arrebollada en sang, afligien no solament Espanya, mes les altres províncies i nacions..." Així parla En Mariana, al qual es retorna si es vol tenir una impressió viva dels fets.

Cada regne, cada nació de la nostra Península eren un vesper, un cau de lluites interiors, entre famílies poderoses que es disputaven el predomini. El cisma del Pontificat contribuïa a l'angúnia general. La guerra dels alarbs, era **acompanyada per guerres en França, en Sicília, en Orient... i la pesta, complement de tants horrors, amenaçava implacable.**

Catalunya, València i Aragó sentien la tragèdia de les lluites internes. Les cases poderoses de Montcada i Cardona entre els catalans; els Alagon, Urrea i Luna en Aragó; els Soler, Vilaregut i Centelles en València, tenien ciutats i camps convertits en teatre de combats inacabables. El Papa Luna (Benedicte XIII) amb el cisma de l'Església, les prèdiques i intervencions de Sant Vicens Ferrer (de primeries en pro de Benedicte i després en contra) cercant la pau entre els reis i entre els pobles, les rivalitats de nacions, la gent fent-se justícia per pròpia mà segons el dret del més fort, tot era misèria, inquietud i angúnia.

Ja es pot comptar si el desig de pau seria gran; ell va fer néixer el Parlament de Casp, a fi de trobar terme a tanta misèria. Tal era l'ansia d'acabar en aquella situació, que fins el nomenament de jurats perquè anessin al Parlament era motiu de festes públiques en músiques i danses. La Crònica de Perpinyà (29 maig 1412) parla de l'elecció de compromisaris, i per a celebrar-la fou feta el dia de l'Assumpta processó general amb missa solemne i sermó.

Vejam ara el curiós exemple de festa pública valenciana amb música per a celebrar l'acte històric de què parlem. El costum de fer pública gatzara en músiques i balls, és ben de València. Fins als nostres temps hem vist la cavalcada que surt el vespre del Corpus i en la que invita l'Ajuntament a la ciutat a pendre part en la festa; allí van colles de nois amb trajos típics i sona-

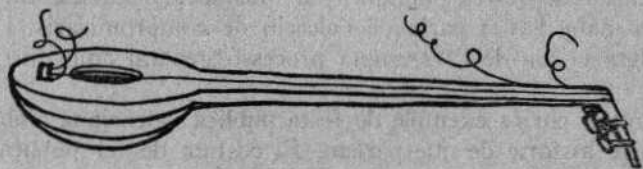
lles per a ballar davant les autoritats; allí de dansainers i tabalers, allí els gremis amb llurs antigues banderes, i el de pellaires amb els seus grans "tabalots"...

Parlem, doncs, de la nota de festa que féu la ciutat valenciana celebrant la proclamació del rei Ferran d'Aragó. És una nota de gastos que figura en el llibre de "Claveria comuna" de València, anys 1412 i 1413, existent a l'Arxiu Municipal. Direm, de passada, que hi ha un error d'escriptura en la nota que va a ocupar-nos perquè porta la data de 1413 i totes les anotacions anteriors i posteriors són de 1412.

El document que ens ocupa el devem a la diligència de l'infatigable investigador Dr. Josep Rodrigo Pertegàs, i diu així textualment, salvat alguna coma que hem posada per a més fàcil intelligència de l'escript:

"De nos etc. metets en compte de data cent vint e set lliures setze sólidos reals, los quals per manament nostre ab consell de promens [sic, per promens] havets despeses per mans del discret en francesch scolà sindich nostre en salaris de diverses ministrers jutglars e sonadors que, ab molts e diverses sons de trompes trompetes e neffils tabals e caramelles cornamuses e altres struments de boca e de corda, anaren acompanyant lo Justicia, nosaltres nobles homens, e molta notable gent del consell de la dita ciutat, e promens de aquella, qui per gran e sobiran goig e albreixa de la declaració de nostre Rey e Senyor feta en la vila de Casp, anam ab la bandera Reyale de la dita ciutat ballant, fahent festa goig e alegria ab los officis e mestres de la dita ciutat, qui en après certs dies ballaren, als quals foren donats e compartits e retenguts a nosaltres per la dita rahó los jutglars e sonadors desus dits, a messio de la ciutat. De les quals despeses lo dit sindich ha donat compte per menut, montant a la quantitat sobredita, lo qual verificat e summat roman en l'archiu segons ne som certificats ab albarà de racional de la dita ciutat, dreçat al scribà de la sala. E cobrats etc. Datis valentiae XVI die novembris anno a nativitate domini M. CCCC XIII (sic). Luis de Castellvi."

EDUARD L. CHAVARRI

Un curs de conferències musicals a la Universitat

pel Rvnd. P. J. A. DE DONÒSTIA, O. M. C.

I

MAPA MUSICAL POPULAR ESPANYOL: LA TRADICIÓ LLATINA DE L'ACCENT EN LA MÚSICA POPULAR ESPANYOLA

La Facultat de Filosofia i Lletres de la nostra Universitat organitzà amb molt bon encert un curs de conferències musicals que encomanà al Rvnd. P. José Antonio de Donòstia, O. M. C., de la Societat d'Estudis Bascos, amb motiu de l'estada que ha fet a Barcelona aquest il·lustre musicòleg i compositor. De les tres conferències anunciades sobre els interessants temes *Mapa musical popular espanyol: La tradició llatina de l'accent en la música popular espanyola*, *L'humorisme en la música pura* i *La cançó popular basca*, parlarem solament avui de la primera que tingué efecte el dia 18 d'abril en el Saló de Retrats de la Universitat. L'auditori selecte que va assistir-hi omplí completament la sala i escoltà ben interessat tota la peroració del savi caputxi, delitant-se encara amb la fruïció artística que despertaren els exemples musicals interpretats per la senyoreta Ruffi i un chor mixte d'alumnes universitaris que havia ensinistrat convenientment el senyor Borràs.

El professor d'Estètica de la mateixa Universitat, senyor Angel Apraiz, féu la presentació del conferenciant i manifestà que l'incorporar per primera vegada els estudis musicals en aquell centre docent no seria un fet isolat, sinó que seguirien altres cursos, confiant en la cooperació d'altres eminents musicògrafs per a donar varietat als temes escollits dintre l'ample camp de la musicologia.

Abans d'entrar en l'exposició del seu tema, el P. Donòstia es mostrà confós en ocupar una càtedra per on tantes eminències han passat: Milà i Fontanals, Llorens i Barba, Rubió i Lluch i tants altres. Es complau, doncs, a fer públic el seu agraïment i manifestar el seu temor que malgrat el més bon desig no correspongués el seu discurs a tal honor. Va enfocar tot seguit el tema primer de la seva conferència i digué que la ciència folklòrica és bellugadissa com l'aigua. Les cançons i tonades populars emigren i volen per les regions més distanciades. Aquesta emigració de la cançó popular fa que se'ns presenti l'ànima de cada poble amb els caràcters més diversos, de vegades els més oposats. El folklorista ha de portar com norma de les seves recerques i resultants de les seves deduccions la convicció que la veritat folklòrica, com l'artística, no és una veritat matemàtica; una i altra es caracteritzen per llur mobilitat. El músic francès Julien Tiersot, ben coneixedor de la branca que tractem, ja ho digué: "No es poden establir lleis generals parlant de la cançó popu-

lar, perquè quan hom menys ho pensa li salta a la vista, li surt a l'encontre un fenomen contrari o distint dels observats fins llavors..."

El P. Donòstia afegí, per tant, que les seves afirmacions no volien tenir sinó una valor relativa, ja que pel que es refereix a Espanya falta encara al folklorista un "corpus" complet de documentació per a investigar.

El primer punt d'aquelles afirmacions era el referent al *Mapa Popular Musical*. El mapa aquest que estableix el P. Donòstia no correspon exactament al polític actual. Les nacions (grans i petites) poden modificar, segons la sort que el destí els reserva, llurs fronteres externes. Però les internes, que un poble cristallitza espiritualment quan la seva llengua, la seva psiquis adquireixen una forma determinada, aqueixes, per bé que sofreixin algunes vegades els canvis als quals estan exposats, en general romanen fixes, inalterables.

A Espanya, malauradament, falten massa documents per a jutjar d'aquelles fronteres o demarcacions espirituals. Les altres nacions d'Europa ens duen un gran avantatge. Si Felip Pedrell hagués trobat més imitadors en la recerca dels cants populars, el nostre país faria un paper més lluït en la branca del folklore, ja que les regions d'Espanya ofereixen un arsenal de riques i variades cançons. I els documents que les representen són, no obstant, ben pocs.

El P. Donòstia esmentava les escasses col·leccions publicades a Salamanca, Burgos, Leon, Galícia, Astúries, Santander... A les províncies basques i a Catalunya, en canvi, hi ha força cosa recollida. (Pel que es refereix a casa nostra, l'Obra del Cançonero ho proclama prou; i així li dedicava el conferenciant un elogi fervorós.) Mallorca i València es desperten ja a la crida. Si endrecem la vista a Andalusia, que amb raó o sense ella s'emporta la representació espanyola de la música popular, la documentació que pot oferir-nos és ben poca cosa per a l'estudi del folklorista.

En traçar el conferenciant el seu mapa popular musical comença per descartar el país basc. Aquest, musicalment, no té caràcter castellà: és completament europeu, del Nord. Per bé que poden observar-se lleugeres concomitàncies entre els cançoners basc i castellà (d'una manera especial en les cançons de bressol), molt més gran és el parentiu que existeix entre les cançons bretones i les basques: aquest parentiu nòrdic fa del país basc, segons el P. Donòstia, un tipus septentrional sense cap mena de dubte.

Altra excepció s'ha de fer també —deia el conferenciant— en tractar-se de Catalunya i la seva cançó. El tipus de cançó catalana difereix granment del castellà; però, de totes maneres, hi ha un punt de contacte entre els dos. En el cançonero català es troba també l'aportació oriental, per bé que adquireix ací un matis nou. Així com la influència del Nord, com sembla, va deixar-se sentir en el país basc, Catalunya ha derivat de la Provença la seva vida espiritual, i allí arrelaria segurament la seva cançó popular.

De resultes de l'estudi comparatiu dels documents populars escampats per Espanya, el P. Donòstia creu que es podria assenyalar un mapa musical representat de la següent manera: un arbre les arrels del qual es troben a Andalusia, i el tronc del qual puja per Salamanca, estenent les branques principals vers Leon i Burgos i arribant llurs extremitats de branques i fulles fins a Galícia, Astúries, Santander... Alguna d'aquestes branques extremes toca molt lleugerament el país basc... una altra arriba fins Catalunya i potser toca a terra i allí brota de nou però amb saba pròpia...

La saba que nodreix i unifica aquest arbre li sembla ésser al P. Donòstia la càndencia de quart mode que la guitarra acompanyant de qualsevol *cantaor* andalús ha vulgaritzat excessivament. Es el quart mode eclesiàstic, per bé que corromput aquí per la seva tercera que s'ha fet major en la música popular i àdhuc en el "cant pla" que el bon gregorianista ha desterrat ja. Es aqueix quart mode que un compositor tan representatiu de l'esperit espanyol polifònic com és Vitòria porta a la sang, i el sembla amb profusió en les seves obres i construeix sobre d'ell aqueix meravellós monument que s'anomena la *Missa Quarti Toni*.

Andalusia conserva aquest quart mode que s'exhala del seu ambient popular amb tal força que sembla no pugui prescindir-se d'ell en parlar d'aquella terra... I per extensió aquest quart mode personifica Espanya, amb perjudici evident, pot dir-se, perquè Espanya és quelcom més que Andalusia en ordre a la seva música popular. I perjudica la mateixa Andalusia on altres tipus conviuen amb aqueix quart mode... indubtablement de caràcter oriental, que es troba també en el Sud d'Itàlia i del qual va oir-ne el P. Donòstia tipus idèntics provinents de l'Índia a uns músics que arribats d'aquelles latituds asiàtiques donaren a París uns concerts de música popular indígena.

L'anatomista que dissequi les cançons castellanques trobarà en el fons de moltes d'elles l'expressat mode. El mateix pot dir-se de les cançons populars de Leon i Burgos, Santander, Astúries i Galícia. En aquest darrer país, de substratum celta, hi ha noves influències, com també es troben a Astúries i Santander, properes al mar, que porten efluvis d'altres civilitzacions per les comunicacions marítimes. Però radicalment llurs cançoners són espanyols.

El doble aspecte del cançoner espanyol pot explicar-se per la llarguíssima dominació aràbiga dintre d'Espanya, per una part, i per altra s'ha de tenir en compte les aliances matrimonials que emparentaven sovint les corts dels petits regnes espanyols amb altres europees. Això darrer explicarà la persistència de dos tipus de música, diguem-ho així, sobretot en les regions espanyoles que més lluny estaven de la influència aràbiga. Però com que la llengua ha estat la mateixa, i aquesta és el canal per on corren les aigües melòdiques, es comprèn que, malgrat certes diferències, la llengua ha fet aquest diem-ne miracle de la unió popular musical d'Espanya. I això ens donarà l'explicació del per què el país basc — i també pot afegir-se Catalunya —, de llengua radicalment distinta de la castellana, no hagi adoptat per al seu ús el cançoner castellà, salvant algunes petites excepcions.

Per a demostrar el predomini d'aquell quart mode en les cançons populars espanyoles que deriven segurament d'Orient, ja que el seu esperit melòdic, ple de vocalitzacions, es troba també en cançoners de Sicília, Grècia i Rússia, així com en les melodies dels indis ja esmentades, foren cantades tot seguit, per la senyoreta Rufi, diverses cançons d'Astúries, Múrcia, Salamanca, Bascònia i Catalunya, extretes del Cançoner d'En Pedrell; però fent remarcar el P. Donòstia les modificacions sofertes en les cançons de les dues darreres regions.

L'exposició del conferenciant — com ell mateix digué — és una veritat d'ordre artístic o folklòric, no pas una veritat matemàtica. Cal pendre dites observacions, doncs, sense el rigor afirmatiu d'un axioma. Un estudi profund de les mateixes despertaria el més viu interès.

Un examen de conjunt dels cançoners de llengua castellana portarà l'observador atent a notar un fenomen rítmic d'un interès primordial; és la col·locació de l'accent castellà en la seva música popular. Aquest fenomen, fa observar el P. Donòstia, és d'una importància fonamental no solament perquè el ritme és l'espirit que informa una melodia, sinó perquè també ens dona a conèixer la naturalesa parlada. Maurice Emmanuel ho digué ja en la seva magistral *Història de la llengua musical*: "Les paraules són les que regulen els ritmes musicals."

La persistència d'aquell fenomen en el cançoner castellà, o sigui la col·locació de l'accent en el temps (mal anomenat) feble del compàs, desorienta certament la nostra educació musical i en sofreix l'orella. S'equivoca el poble o ens equivoquem nosaltres? Es versemblant que un poble estableixi, com definitiva, una tradició rítmica musical oposada completament a la naturalesa de la seva llengua parlada? El P. Donòstia creu que no. Creu que ens equivocariem els que pensessim d'una manera diferent.

Per a donar la raó al poble el conferenciant es val d'una teoria de Dom Mocquereau molt curiosa sobre quin és el temps necessàriament fort del compàs. Diu que el vol de l'ocell, els bots d'una pilota, els arcs d'un pont poden donar-nos una idea aproximada del ritme, de l'arsis i de la thesis, els dos elements del ritme. Així, naturalment, hauriem de pendre per feble el primer temps del compàs que marquem en baixar la mà, i on escau el final del ritme. Tampoc hem de creure que l'accent hagi d'ésser necessàriament llarg. La sensació de repòs, de fi del moviment, ha d'ésser representada per pèrdua de força i no per *pèrdua de duració*: al revés, aquesta, la duració, ha de doblar-se per a tenir així la sensació de quietud, de què el moviment va desapareixent poc a poc. Una prova d'aquesta raó la trobem en l'accent llatí. Un parell d'exemples trets d'un Gradual gregorià i d'un Antifonari feia fixar-nos en què la síl·laba accentuada tenia una sola nota i la no accentuada dues, quatre o més.

Aplicant aquests principis bàsics a les cançons populars castellanes, no sembla —pregunta el P. Donòstia— que ells ens donen la clau rítmica d'aqueix fenomen que ens desconcertava? No sembla, ben cert, que allò que reputàvem error serà, tal vegada, l'expressió exacta de la naturalesa de l'accent castellà, en el que té d'originari del llatí?

Foren cantades a continuació dues cançons de Salinas on, si no totes, força paraules porten l'accent en alçar o sigui al darrer temps del compàs. Igualment es pogué observar en les cançons populars de Santander, d'Astúries i de Leon que es cantaren darrera de les del mestre salmantí.

Una tal persistència fa creure al P. Donòstia que no és pas allò distracció o ignorància del poble; significa més aviat una voluntat, una tradició probablement llatina.

Aquesta tradició de l'accent en l'arsis la dugueren els espanyols amb llurs cançons a Amèrica. Això es pot veure en moltes cançons castellanes recollides en aquelles regions llunyanes. La senyoreta Ruffi cantà d'una manera molt exquisida la melodia índia americana *Encantadora sirena* i *Amorcito nuevo quisiera tener*, on precisament la paraula "sirena" i altres estan accentuades en la forma expressada.

També els mestres compositors castellans han seguit aquesta tradició algunes vegades. De la mateixa manera que els polifonistes no oblidaren la tradició llatina gregoriana de l'accent en alçar en compondre llurs misses, igualment ho feren en compondre en la llengua del poble, recordant aquella característica popular. Demés, la cançó popular inspirà amb moltíssima freqüència la musa dels compositors espanyols.

El P. Donòstia oferí alguns exemples per a comprovar la seva opinió. Foren, aquests, dues cançons de Juan del Encina, una del vihuelista Fuenllana, altra de Tor-desillas i una, finalment, de Guerrero, l'immortal autor de les *Villanesques*.

Hem de dir que aquestes composicions són delicioses i foren cantades d'una manera molt expressiva i afinada pel chor d'alumnes universitaris.

En finalitzar l'audició del darrer exemple, heus ací les paraules que afegí el conferenciant:

"Aquests exemples són suficients per al meu empeny: el de voler demostrar que aquesta persistència de l'accent en alçar no és una equivocació ni una desviació; és, a la meua manera de veure, un record de la naturalesa de l'accent llatí que perdura en la cançó castellana... El poble no s'equivoca: els equivocats som nosaltres. D'aquesta equivocació hauríem de sortir-ne els compositors de música per a seguir la vera tradició, ja que aquesta confereix a la música així composta una gracilitat alada, un encís que manca a la música que uniformement posa llurs accents a la tesi. No vull pas dir, i amb això acabo, que la cançó popular i els polifonistes espanyols no tinguin més norma que l'assenyalada. No. L'accent en la part baixa del compàs alterna amb el col·locat en l'arsis. Això dona a la música de tal manera concebuda una varietat rítmica molt gustosa. I el cançoner popular castellà té per això una varietat de matis rítmic verament deliciós."

El P. Donòstia, així com els executants de les cançons, foren aplaudits extraordinàriament i reberen dels amics un sens fi d'enhorabones.

En l'extracte de la conferència que donem ací, hem intentat reflectir la importància gran que guarden per als folkloristes i per als músics professionals les observacions del P. Donòstia, filles del llarg estudi que ha dedicat a la cançó popular espanyola.

S.

Palau de la Música Catalana

ELS CONCERTS DE L'ORQUESTRA PAU CASALS

Les dues sèries, ja tradicionals, de concerts que, ara en aquesta temporada de primavera i després per la tardor, dona cada any la meritíssima *Orquestra Pau Casals*, sota la direcció del seu mestre fundador, constitueixen sempre un dels esdeveniments principals de l'activitat musical barcelonina.

El primer d'aquesta sèrie de sis concerts celebrada enguany tingué lloc la nit del 16 d'abril i, segons constava en els programes, era aquesta l'audició CLXXXVI de l'Orquestra dirigida pel mestre Pau Casals. Ella sola dona idea, aquesta xifra, de la llarga tasca realitzada fins ara i de la constància i de l'interès especial que ha posat el mestre Casals en aquest nou aspecte de les seves magnífiques activitats artístiques.

En el programa d'aquest primer concert, figurava l'*Obertura-Suite*, en re, de J. S. Bach, que consta de quatre temps: *Grave. Più vivace - Bourrée*, I i II - *Menuet*, I i II i *Réjouissance*. Ja no cal dir, tractant-se de Bach, que l'obra és impecable i adorable en tots sentits. Fou bellament interpretada i captivaren sobretot l'auditori les dues bellíssimes *Bourrée* magistralment executades.

Una altra bella obra formava part d'aquest programa: la *Tercera Simfonia*, en fa, de J. Brahms. Davant d'aquesta obra tan admirablement resolta i estructurada, tan inspirada també i tan neta i equilibrada d'orquestració, és inútil tanmateix voler negar a Brahms, com alguns fan, tota mena de valor musical. Cal només tenir orelles per a sentir i una simple honradesa de judici per damunt de tota mesquina i atribiliària preocupació, per a poder-ho reconèixer. D'entre tots els seus quatre temps sobresurten especialment els dos primers per la seva claredat i per la seva molt pura i ben sostinguda emoció musical.

Vencent totes les múltiples dificultats que s'acumulen en l'execució d'aquestes simfonies de Brahms, Pau Casals, al davant de la seva orquestra, ens oferí, de la *Simfonia* a la qual ens referim, una interpretació verament notable i digna dels millors elogis.

Uns fragments simfònics del *Daphnis et Chloé*, el poema coreogràfic de Maurice Ravel, tancaven l'interessant programa. Una vegada més apreciàrem el brillant impressionisme i la rica coloració orquestral d'aquesta obra, àgil i vibrant, però potser una mica buida de veritable contingut musical. La interpretació que sabé donar-hi l'*Orquestra Pau Casals* fou, sens dubte, una de les més acabades i reeixides que hem sentit fins ara a Barcelona.

El segon concert fou celebrat la nit del 20 d'abril i en ell volgué el mestre Pau

Casals, ben encertadament, dedicar la segona part als compositors catalans. El mestre Francesc Pujol, un dels nostres compositors més remarcables i de més solidesa, hi figurava amb la seva *Suite* de danses característiques que titula *Festa*. Aquesta bella obra escrita originàriament per a piano, a fi d'ésser interpretada plàsticament per les deixebles de l'*Institut Català de Rítmica i Plàstica*, fou més tard orquestrada pel propi autor, el qual, amb els rics i variats elements que la instrumentació li oferia, afegí a la seva obra nous i ben interessants detalls polifònics que enriquiren i donaren una més radiant esplendorositat a aquests fragments simfònics, d'un esperit ben nostre i que poden ésser considerats com una de les millors coses que porta escrites el mestre Pujol. Ell mateix dirigí la seva obra que obtingué una justa interpretació i fou per tothom molt justament celebrada.

Montserrat Campmany, joveníssima artista catalana que ha residit gairebé sempre a l'Argentina, aportà a aquest concert una *Dansa índia* ben curiosa, escrita per a instruments de vent, percussió i piano a base de temes i àdhuc sonoritats dels indis americans. No manca originalitat ni manquen tampoc ardideses en aquesta obra, plena de caràcter i reveladora d'un molt apreciable temperament musical, però es troben encara en ella algunes petites inexperiències que la seva autora, estudiosa i amb ànima de veritable artista, sabrà, a ben segur, en noves obres superar.

La senyoreta Campmany executà la part de piano de la seva obra, dirigida pel mestre Casals, que obtingué un magnífic acolliment i fou molt aplaudida.

Trista, del mestre Enric Casals, és una notable i ben reeixida pàgina simfònica escrita a base dels elements rítmics essencials i tradicionals de la sardana. Enric Casals no ha volgut escriure una dansa més, sinó una obra personal i ben expressiva que porti el ritme de l'ànima de la nostra terra, i el seu assaig és ben simpàtic i ple d'interès. Amb tot i ésser la primera composició per a gran orquestra del jove compositor i delicat violinista, l'obra és ben treballada i sona esplèndidament. El públic la rebé amb franc entusiasme i amb repetits aplaudiments.

Amb l'escena i dansa del foc de l'òpera *Tassarba*, del mestre Morera, finí la part dedicada als compositors catalans. Amb tot i ésser coneguts aquests fragments, dirigits pel propi autor, i no oferir, per tant, cap novetat, foren agraçosament escoltats i aplaudits amb aquell respecte que l'obra meritíssima d'aquest nostre eminent compositor mereix.

El concert començà amb la *Simfonia*, en *do* menor, n. 95, de Haydn, deliciosament interpretada, i per a final foren donades encara dues obres més: la *Bacanal del Venusberg* de l'òpera *Tannhauser*, de Wagner, i la brillant obertura de *La gran Pasqua russa*, de Rimsky-Korsakow, notablement executades.

La nit del dijous, 25 d'abril, s'escaigué el tercer d'aquests concerts, en el qual fou donada la primera audició del *Psalmus Hungaricus*, per a tenor, chor mixte i orquestra, de Zoltán von Kodály, el més important compositor de la moderna escola hongaresa, i foren estrenades dues belles composicions del P. Antoni Massana, S. J., notable compositor català.

El *Psalmus Hungaricus* és una cantata sobre una paràfrasi d'un text bíblic que data del segle XVI, posteriorment traduïda a l'idioma hongarès. Té tota ella una molt profunda i punyent significació patriòtica i es mou amb un ritme de panteix humà que impressiona fortament de seguida.

Es una obra molt apreciable i escrita amb evident elevació de pensament. En l'orquestra, tractada modernament, es troben abundosos detalls d'innegable interès i la dolorosa i desolada lamentació del tenor, que alterna amb les queixes i els comentaris del cor, és molt intensament expressiva i ben ajustada, gairebé sempre, a l'esperit i a la lletra del text. Certament que hi ha en aquesta obra una força i un sublim anhel; no obstant, manca quelcom en ella que no la deixa prou resolta i prou definitiva.

El mestre Pau Casals, ben identificat amb el pensament d'aquesta obra, ens pogué oferir una interpretació vibrant, agitada, commosa i plena de passió. Cooperaren excel·lentment a la mateixa, junt amb l'Orquestra, el tenor Hermann Brüning, l'organista Vicens M.ª de Gibert i el notable Orfeo Gracienc, sota la direcció experta del seu mestre Joan Balcells.

L'obra entrà plenament en l'auditori i fou llargament ovacionada com ho foren també el mestre Casals i tots els seus meritíssims col·laboradors que acabem d'esmentar.

Ben dignes d'atenció són les dues composicions simfòniques del P. Massana que s'estrenaren, amb èxit franc i unànime, en aquest concert.

L'Hommage à Debussy, elegia per a piano i orquestra de corda, és escrita amb coneixement i soltura i la seva sonoritat orquestral és sempre molt distingida i agradable. Dos temes principals que s'oposen repetidament l'un a l'altre fins que al final es fusionen, constitueixen tota la trama d'aquesta bella elegia composta sota la impressió de la mort de Debussy i com un homenatge a les seves modernes orientacions musicals. La part de piano, executada amb molta de pulcritud pel Sr. Roma, és notablement escrita revelant que l'autor coneix a fons la tècnica d'aquest instrument. Hi ha en tota aquesta obra una especial i ben remarcable distinció i és escrita amb talent i amb manifesta i gens torturada facilitat.

L'infantó no vol dormir és una cançó popular glossada. Amb tot i el seu ampli i notable desenrotllament i la seva exuberància orquestral, no ens semblà aquesta obra, en la seva primera audició, tan ben resolta com l'anterior. Cal reconèixer que el temperament arborat del P. Massana desborda certament en aquesta composició, el tema de la qual és d'una gran bellesa.

El P. Antoni Massana, S. J., és, evidentment, un compositor fecund i de veritable temperament. Un músic excepcionalment dotat que, per molts conceptes, mereix tots els nostres respectes i tota la nostra simpatia. Desitgem poder anar coneixent les seves obres sobretot les que són concebudes amb una major magnitud i amb un més vast i més important desenrotllament. Les dues obres que acabem d'assenyalar, admirablement executades, obtingueren una excel·lent acollida i foren extraordinàriament aplaudides.

En començar el concert fou executada, fidelment i admirablement treballada, la *Tercera Simfonia*, en do menor, amb orgue i piano a quatre mans, de Saint-Saëns, de la qual pogué hom admirar una vegada més la bella pulcritud i el prodigiós sentit de la forma i, per a cloure el programa, l'Orquestra, sota la intel·ligent i autoritzada direcció del seu mestre eminent, interpretà, amb notable justesa, el quadro simfònic *En les estepes de l'Àsia Central* i les conegudes i brillants danses de l'òpera *El príncep Igor*, de Borodine.

BADRINAS

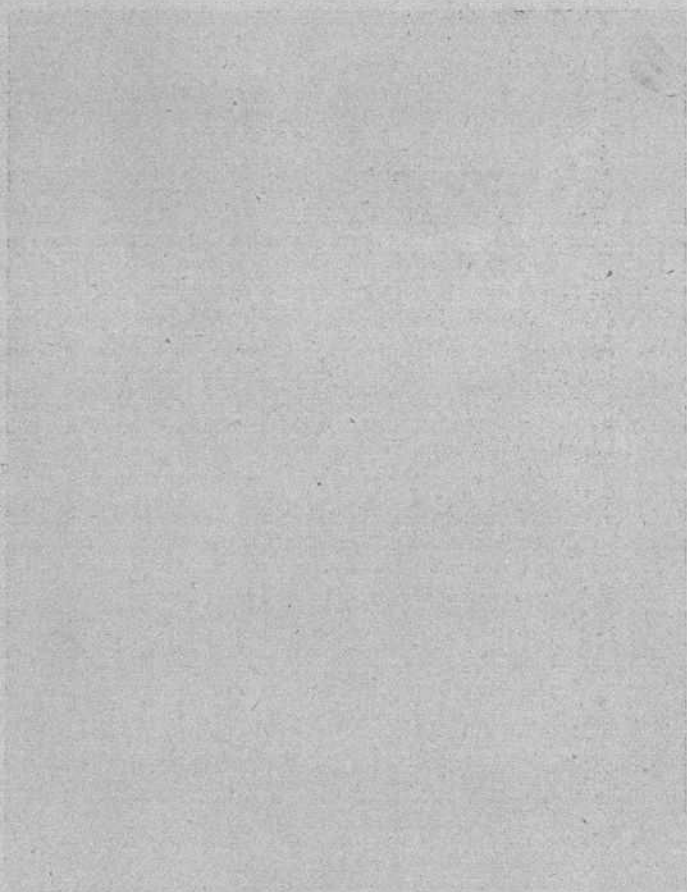

MUSIQUER DE CAOBA CLARA
AMB ESCULTURA

DIAGONAL, 460

Telèfon 73963

BAD RINSE

DIAGONAL

1900

En el quart concert, del dia 30 d'abril, foren executades les obres següents: obertura de *La flauta màgica*, de Mozart; *Concert en la menor*, per a violoncel i orquestra, de Saint-Saëns; *Simfonieta*, d'Ernest Halffter, i les obertures de *Faust* i d'*Els mestres cantaires*, de Wagner.

La part de solista del *Concert* de Saint-Saëns fou confiada al notable violoncel·lista Horace Britt, el qual la digué i la interpretà amb clara i distingida dicció i amb fina i delicada musicalitat. Britt posseeix una sonoritat plena, dolça i extraordinàriament simpàtica; un joc net i segur; un estil correcte, seriós i de veritable qualitat artística. Fou molt aplaudit i festejat.

La *Simfonieta* de Halffter ja era coneguda a Barcelona per haver-la donada el mestre Lamote en un dels concerts del Liceu. Es una obra que s'escolta amb simpatia i s'imposa ella de seguida per la seva gràcia popular, per la seva expressió fàcil i sincera, per la traça amb què està escrita i orquestrada i per aquella singular sensació de naturalesa que d'ella sembla exhalar-se.

El mestre Casals, amb la seva orquestra, ens oferí una acabada i perfecta interpretació d'aquesta bella obra que tothom escoltà amb plaer i aplaudi amb entusiasme.

La interpretació de les altres obres que integraven el programa fou també excel·lent.

L'actuació de les dues notables concertistes germanes D'Aranyi en el concert del dia 3 de maig, cinquè de la sèrie, contribuï molt especialment a augmentar el seu interès.

Jelly D'Aranyi, la més jove de les dues germanes, havia deixat un bon record a Barcelona amb la seva cooperació en els concerts del Centenari de Schubert. Adila D'Aranyi, de nom d'espòs Fachiri, la germana major, és també una excel·lent i seriosa artista.

Ambdues, que formen un duo perfecte per la seva unitat d'estil, per la seva semblant sensibilitat i per la comprensió i l'entusiasme amb què saben compenetrar-se, interpretaren amb rara perfecció l'admirable *Concertone*, en *do* major, per a dos violins i orquestra, de Mozart, i el magne *Concert en re* menor, per a dos violins i orquestra, de J. S. Bach. Les trobarem sobretot impecables en la interpretació de l'obra de Mozart, al nostre entendre la més plenament reeixida, com a execució i com a interpretació total, de tot el programa.

Tant en l'una com en l'altra, però, d'aquestes dues obres admirables, les germanes D'Aranyi, juntament amb el mestre Casals i l'Orquestra, foren extraordinàriament aplaudides i ovacionades pel seu art seriós i magnífic i per les seves dots musicals verament excepcionals.

Completaren el programa d'aquest concert l'obertura de *La creació de Prometeus*, de Beethoven, que obtingué una remarcable i del tot acurada execució i el poema simfònic *Així parlà Zarathustra*, de R. Strauss, obra de gran volada i plena de dificultats que, amb tot i les bel·leses que conté, no ens sembla pas de les millors ni de les més ben resoltes d'aquest genial compositor dels nostres temps.

L'execució d'aquesta obra no fou tan perfecta com la de les altres obres que figuraven en el programa, malgrat l'entusiasme i l'esforç que evidentment posà l'eminent mestre Pau Casals en la seva interpretació. La part d'orgue fou confiada a l'expert organista mestre Vicens M.ª de Gibert.

En el darrer concert, celebrat el dimecres 8 de maig, a prec de molts concurrents, figuraren de nou en el programa la *Simfonieta* d'Ernest Halffter i el *Psalmus Hungaricus* de Kodály, les quals, com ho havien estat anteriorment, foren aquesta vegada també ambdues obres excel·lentment interpretades pel mestre Casals, per l'Orquestra i la segona, a més, per l'Orfeó Gracienc dirigit pel mestre Balcells, pel tenor Brünig i pel mestre Vicens M.ª de Gibert.

Completà el programa d'aquest sisè i darrer concert la *Sisena Simfonia* (Pastoral) de Beethoven, obra que el mestre Pau Casals dirigeix i interpreta amb gran amor.

El selecte i nodrit auditori que no deixà d'assistir a cap dels concerts de la sèrie, volgué manifestar, molt especialment en aquest darrer, les seves simpaties a l'Orquestra i la seva admiració i estima al mestre Pau Casals, l'eminent artista, qui tant es desvetlla per la cultura musical de la nostra terra, tributant a tots una molt llarga i molt efusiva ovació, certament ben guanyada i sobrerament merescuda.

JOAN LLONGUERES

Fundació Concepció Rabell i Cibils

Vda. Romaguera

CONCURSOS MUSICALS

VII CONCURS

ANY 1928

VEREDICTE

PREMI DE 2.000 PESSETES a la millor i més important composició per a quartet d'instruments d'arc (1.er i 2.^{on} violí, viola i violoncel).

S'adjudica al núm. 9: Quartet en *re*. Lema: EDA.

Fet públic el dia 8 de maig el precedent veredictes firmat pels mestres Lluís Millet, Vicens M.ª de Gibert i Josep Barberà, que constituïen el jurat d'aquest concurs, es declarà tot seguit autor de la composició premiada, enviant els compassos demanats, N'Amadeu Cuscó i Panadès.

En inscriure per primera vegada el seu nom en la llista d'autors llorejats en els Concursos Rabell, endrecem al mestre Cuscó la nostra més efusiva enhorabona.

VIII CONCURS

ANY 1929

CARTELL

PREMI DE 2.000 PESSETES a la millor "Suite" per a gran orquestra. Acompanyarà a cada partitura una reducció per a piano.

Els compositors que concorrin al present Concurs han d'ésser fills de terres de llengua catalana (Catalunya, Balears, València, Rosselló, etc.), o han de tenir, almenys, *deu anys* de residència en alguna de les encontrades on es parla la llengua nostra. L'ORFEÓ CATALÀ podrà exigir dels autors premiats la documentació necessària per a justificar aquesta condició.

Les composicions no hauran d'ésser escrites de mà dels mateixos autors, sinó de copista, procurant en elles la major claredat.

En cas de publicar-se alguna de les composicions mereixedores de premi de la present Fundació, serà obligatori estampar, en el lloc més escaient, que

l'obra ha estat premiada en els *Concursos CONCEPCIÓ RABELL I CIBILS, Vda. Romaguera*, divent-se així mateix precisar l'any corresponent.

Els senyors Marmessors es reserven, en la persona d'En Rafel Patxot i Jubert, el dret de publicar aquelles composicions premiades que bé li sembli, retenint del producte de llur venda les despeses de publicació, i deixant a benefici dels autors els rendiments successius.

L'ORFEÓ CATALÀ es reserva el dret de fer executar, sempre que vulgui, les composicions premiades, els manuscrits de les quals passaran a formar part del seu Arxiu-Biblioteca i en cap cas no podran sortir-ne. Si l'autor d'alguna de les obres premiades en desitja còpia, l'ORFEÓ CATALÀ la farà treure, essent-ne la despesa a càrrec de l'autor.

La propietat de les obres premiades queda a favor de llurs autors.

És potestatiu del Jurat el deixar d'adjudicar el premi, en tot o en part, per raó del magre valor de les obres presentades.

Les composicions, que hauran d'ésser rigorosament inèdites, s'enviaran a l'ORFEÓ CATALÀ (carrer Alt de Sant Pere, 13), a nom de Joan Salvat, Secretari dels Concursos Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera, i cada una d'elles portarà un lema.

TERME D'ADMISSIÓ: Fins per tot el dia 15 de febrer de 1930.

El veredict del Jurat es farà públic el dia 8 de maig de 1930.

Per a conèixer els autors premiats quan es publiqui el veredict del Jurat, aquest demanarà la remesa d'uns quants compassos de la composició premiada, acompanyats del nom i residència del guanyador del premi. Els autors premiats seran degudament convocats a recollir els premis en una data compresa dintre els tres mesos següents a la publicació del veredict. Els compositors que, en circumstàncies normals i havent estat convocats per tres vegades, no es presentin a recollir els premis dintre els tres mesos assenyalats, s'entendrà que renuncien als drets llurs.

Les obres no premiades es retornaran a llurs autors durant els tres mesos següents a la publicació del veredict, mitjançant la presentació del lema i els sis primers compassos. Les que no es retirin durant el dit terme, l'ORFEÓ CATALÀ es desentén del compromís de guardar-les.

Formen el Jurat els mestres següents:

LLUÍS MILLET (designat per l'ORFEÓ CATALÀ). — AMADEU VIVES (designat per En Rafel Patxot i Jubert). — ANTONI NICOLAU (designat per l'Escola Municipal de Música).

Barcelona, 8 de maig de 1929.

Orfeo Català

CONCERT EXTRAORDINARI

ORGANITZAT PER L'ASSOCIACIÓ OBRERA DE CONCERTS

Aquesta Associació Obrera cobrava ja des de llarg temps el goig d'oferir als seus socis un concert de l'ORFEO CATALÀ. Els anhels de la Junta que regeix la simpàtica Associació que, com ja és sabut, va fundar l'egregi artista Pau Casals, han pogut tenir efecte enguany, escaient-se tal extraordinària festa en la jornada històrica del 1.er de maig per tal que l'espiritualitat de l'obrer es sentís sadolla de les més pures emocions de bellesa en l'audició d'aquestes cançons que són la poesia del nostre verb i de la nostra música, com afirmava la nota preliminar del programa.

L'anunci, doncs, d'aquesta sessió desvetllà entre els inscrits en l'esmentada Associació un gran entusiasme que, durant tota la vetllada, es manifestà de la manera més eloqüent.

El mesre Millet disposà amb gran encert un programa magnífic i d'un excepcional interès. Hi eren contingudes — com féu remarcar molt bé el nostre amic el mestre B. Samper — les modalitats diverses de la nostra escola coral, hi figuraven noms de compositors catalans particularment representatius, i la selecció d'obres no podia ésser més suggestiva, tal com ho comprova la seva enumeració:

El Cant de la Senyera, Millet; *La nina i el moliner*, Pérez Moya; *La filla del marxant*, Cumellas Ribó; *El fill de don Gallardó*, Sancho Marraco; *Cançó de bressol*, id.; *El caçador i la pastoreta*, Botey; *Empordà i Rosselló* (sardana), Morera.

El noi de la mare, *Entre flors*, *Cançó de la Moreneta* i *La mort de l'escolà*, Nicolau.

La Font del Roure, Clavé; *Les flors de maig*, id.; *Processó a la muntanya*, Vives; *Credo* de la "Missa del Papa Marcel", Palestrina.

Del mateix crític, senyor Samper, són les apreciacions següents:

"Després del *Cant de la Senyera*, les cançons populars tenien el primer lloc. Poguérem escoltar l'exquisida harmonització de *La nina i el moliner*, de Pérez Moya; la nobilíssima i opulenta *Filla del marxant*, de Cumelles Ribó, una de les millors creacions que posseïm dins del gènere; *El fill de Don Gallardó* i *Cançó de bressol*, de Sancho Marraco, dues obres mestres, també, que destaquen brillantment en el repertori; l'expressiva i eixerida partitura de Botey *El caçador i la pastoreta*, i, com

a final d'aquesta part del concert, l'engrescadora sardana de Morera *Empordà i Rosselló*.

Les grans creacions del mestre Nicolau, el patriarca de la nostra música coral, flors delicades de la inspiració generosa del nostre mestre, impressionaren profundament el nombrosíssim i devot auditori, que seguí àvidament totes aquestes pàgines incomparables, i aplaudi amb fervor les superbes interpretacions que li n'oferí l'ORFEO.

També fou oportuníssim l'obsequi a Clavé, al generós precursor, en una festa com la que se celebrava aquell dia. L'ORFEO CATALÀ recordà així delicadament a la gran assemblea reunida en el Palau, a aquesta Associació Obrera, orgull de la nostra ciutat, que foren també uns obrers, als quals aquell admirable animador iniciava en els goigs del cant coral, els qui prepararen la florida dels nostres orfeons i fins la glòria actual del mateix ORFEO CATALÀ.

Com a mostra de les darreres i més importants aportacions al repertori, fou executat el fragment *Processó a la muntanya*, de la "Suite" del mestre Amadeu Vives *Follies i paisatges*, i el concert acabà magníficament amb el grandíós *Credo*, de Palestrina, que el mestre Millet i els seus cantaires saben fer-nos admirar i sentir amb una dignitat i una intensitat inigualables.

Les observacions ressonaren continuament dins la sala, amb una vibració impressionant, i el mestre Millet i tots els executants reberen un homenatge fervorós i afectuosíssim.

L'Associació Obrera, a més, féu ofrena d'una llaçada per a la Senyera de l'ORFEO.

No hem pas de dir, prou es comprèn, que els mestres i els choristes de l'ORFEO estimaren i agrairen profundament les mostres d'entusiasme que l'auditori exterioritzà durant tota la vetllada. Les repetides ovacions, plenes d'admiració i simpatia, com poques vegades hem escoltat en el Palau, penetraren en els cors dels executants i enardiren encara més els seus cants i sublimaren majorment les composicions interpretades.

Heus aquí, doncs, una vetllada gloriosa per a l'ORFEO CATALÀ que intèrprets i oients no han pas d'oblidar.

CONCERT AJORNAT

El concert per l'ORFEO CATALÀ que en el número passat havíem anunciat pel dia 28 d'abril, va tenir d'ajornar-se a fi que les obres noves que s'hi canten assolissin la deguda preparació pels elements del cor.

La data fixada posteriorment és la del 18 de maig.

En parlarem, doncs, amb l'extensió merescuda en el proper número de juny.

Moviment musical

ALEMANYA

BERLÍN. — La ciutat en general, i més particularment la Singakademie tenien el deure de celebrar la doble commemoració de la *Passió segons Sant Mateu*, de Bach. Aquesta obra cabdal, com se sap, fou executada per primera vegada a Leipzig, en vida de Bach, el 15 d'abril de 1729. Després d'una dormida centenària, Mendelssohn la "descobrí" i sota la seva direcció la féu executar a Berlín, per la Singakademie precisament, el dia 11 de març de 1829.

Berlín es vanaglorieja d'haver servat tostemps la tradició bachiana, iniciada per l'estada a la ciutat de dos fills de Bach i d'alguns deixebles seus, notablement Agri-cola i Kirnberger. La Singakademie fou fundada l'any 1794, donant-li volada Karl Friedrich Zelter, l'amic de Goethe, bon coneixedor de Bach. Zelter ajudà activament Mendelssohn en la preparació de la que podem anomenar segona estrena de la *Passió segons Sant Mateu*. En aquella ocasió, sembla, l'obra fou considerablement escurçada, simplificada i tot. Zelter, tot i la seva admiració pel cantor de Sant Tomàs de Leipzig, jutjava la seva música un xic massa enfarfegada per a la seva execució pràctica. Els usos de l'època, d'altra banda, autoritzaven els arranjaments de tota mena. Més, un artista com Mendelssohn bé devia donar relleu i esperit a una partitura genial, encara que mutilada.

En tot cas, la resurrecció de la *Passió segons Sant Mateu* fou un esdeveniment transcendent en la història moderna de la música. Més hauriem perdut si, per es-crúpol de no poder donar l'obra en la seva integritat, hom hagués renunciat a l'em-presa. De fet, l'execució amb Mendelssohn al davant inicià l'era del públic i unà-nime reconeixement de la sobirania de Bach i dels estudis i investigacions de la seva música i de la seva mateixa existència.

L'audició jubilar de la Singakademie, sota la direcció de Georg Schumann, oferí una *Passió segons San Mateu* en tota sa "divina llargària". Hom opinà que execu-tar-la altrament en semblant ocasió hauria estat un mancament al respecte degut a l'immortal autor.

La qüestió de l'execució de la *Passió* abreujada encara apassiona els ànims. Recentment Wilhelm Furtwängler en donà, amb el Bruno Kittelschen-Chor i l'Or-questra Filharmònica una versió molt escurçada. Alguns fervents de Bach se'n mos-traren escandalitzats; el públic en general en rebé una profunda impressió. La inter-pretació de Furtwängler fou d'un dramatisme colpidor.

Ens sembla que hom pot acceptar ambdós criteris referents a l'execució de la *Passió segons Sant Mateu*. Segons el lloc, el gènere de públic i les circumstàncies, creiem, convindrà que la *Passió* sigui executada íntegrament o parcial. Recordem que enfont a la versió furtwängleriana tenim el precedent de Siegfried Ochs, qui advocà per l'execució de la *Passió* "in extenso".

Devem fer esment de l'estrena d'una nova composició de Paul Hindemith en els concerts filharmònics: el *Concert* per a orgue i orquestra, que fou excel·lentment sonat per l'organista Fritz Heitmann. En aquest *Concert*, força interessant, l'orgue es despulla de la seva solemnitat hieràtica i esdevé amable i plaent. Més, no oblidem de reclamar els seus drets en el cànon que apareix al segon temps.

FRANCFORT. — En aquesta ciutat tingué lloc la primera representació en llengua alemanya de l'òpera *Die Sache Makropulos* (*L'afer Makropulos*) de Leos Janáček, el compositor txec mort l'any passat, obra tot just terminada l'any d'abans. Tot i l'interès de la part musical, l'òpera no obtingué un èxit esclatant a causa del llibret saturat de conceptes i disquisicions filosòfics. Ens presenta el cas d'un alquimista qui havia compost per a l'emperador Rodolf II un licor de llarga vida. La filla de l'alquimista, Alina, sotmesa per manament del monarca a l'experiment de l'eficàcia de l'elíxir, veu prolongar-se la seva existència indefinidament, sospirant sempre en va per la pau d'una vida ultraterrenal.

LEIPZIG. — Un crític musical anomena "sessions per a Tàntal" certs concerts consagrats a la música ultramoderna. El personatge mitològic, patint fam i set, en va allargava la mà per poder abastar els fruits daurats, en va acostava els llavis ardents a les aigües refrescants que al punt es feien enrera. El bon filharmònic té fam i set de música: la vera música s'allunya d'ell; sols li són oferts pesombres sons, turment i estrafolària. Una sessió tantàlica fou, per exemple, la donada pel pianista Herbert Schulze, amb música "expressionista" de Krenek, Schönberg, Skrjabin i Szymanowski. "Música, música!" demanava vanament l'oient famolenc i assedegat de música.

Sortosament, en aquest món hi han compensacions. Així, als concerts de la Gewandhaus, Karl Straube ens donà una audició "autèntica" del *Messias* de Haendel, segons la restitució de Chrysander. Si hom vol el màxim de recolliment i tot l'encís i puresa de la música passada, qui mai no passa, vagi al recés de Sant Tomàs i escolti les sonades d'orgue i les cantades de motets de consuetud. Heus aquí per mostra algunes de les últimes audicions: — Frescobaldi: *Canzona in sexto tono*. Palestrina: *Sicut cervus*. Orlando di Lasso: *Dixit Joseph* i *Quam benignus* (a 5 veus). — Bach: Els tres grans *Kyries* d'orgue. Lasso: *Salm de penitència*. Claudio Merulo: *Tocata del decimo tono*. Dulichius: *Christus humiliavit* (a 8 veus).

ANSELM MORNAU

MADRID

Els mesos de març i abril s'han distingit també com els dos primers de l'any per l'abundor i varietat de concerts. El vocal i l'instrumental, l'antic, el mitjà i el modern, l'individual i el corporatiu, han pres vida sonora en múltiples manifestacions, el dilatat examen de les quals ocuparia massa espai, i així ens limitarem a fer un record lleugeríssim, acompanyat de quant en quant per qualche breu comentari crític.

Diguem, tot seguit, que les dues principals orquestres madrilenyes no han estat pas inactives i la fortuna les ha acompanyat indubtablement. L'Orquestra Filharmònica, dirigida per Pérez Casas, en els dos últims concerts de la sèrie — ja es recordarà que en les dues sessions anteriors la batuta passà a mans del músic alemany Oscar Fried, i la novetat de les quals estigué en les interpretacions, per cert quelcom

discutibles, ja que no en les obres—ens va fer oir les impressions per a piano i orquestra *Nits en els jardins d'Espanya*, de Falla, amb l'aplaudida col·laboració del pianista Josep Cubiles, i la versió de concert de les escenes burlesques *Petruchka*, de Strawinsky, amb el concurs estimable d'Enric de Aroca al piano. En els seus programes va incloure encara, entre altres obres, una, plena de gràcia i de joventesa, malgrat els anys que compta: la *Simfonia concertant en mi bemoll*, per a violí, viola i orquestra, de Mozart, testimoni eloqüent de belles expansions espirituals davant de les quals han de rendir-se per força els esperits moderns acuciats per l'ànsia de novetats sempre renovades.

Durant el mes d'abril l'Orquestra Simfònica, dirigida per Fernández Arbós, ha organitzat una tanda de cinc concerts. Entre les obres noves i més interessants d'aquests programes, assenyallarem, seguint llur aparició cronològica, les següents: *Simfonia clàssica*, de Prokofieff; *Siluetas* (constituïdes per tres números inspirats directament en el folklore valencià i titulats *Dulzainers*, *Labradores* i *Niños*), de Manuel Palau, que caracteritzen musicalment tipus populars en la regió natal d'aquest jove i inspirat músic; un *Concerto grosso* per a orquestra de corda i piano obligat (amb el concurs d'Aroca davant del teclat), d'Ernest Bloch, propulsor del moviment musical israelita, qui ha construït una obra de vastes proporcions, dintre un estil que evoca, en una forma ben moderna, els temps en què florien productes artístics, anàlegs al del títol que encapçala aquesta àmplia producció, constituïda pels quatre números: *Preludi*, *Dirge*, *Pastoral i dansa rústega* i *Final*; *Apolo musageta*, "ballet" de Strawinsky per a orquestra de corda, obra en la qual el seu autor volent oblidar-se que era Strawinsky, va recordar-se de Lully, Leo Delibes i Txaikowsky, als quals s'apropava, segons el programa advertia, per a retre culte a això que s'anomena "neoclassicisme", denominació buida per la seva fosquedat, de la qual abominen ja músics de la categoria i significació gens equívocues d'un Alfredo Casella; *Scarlattiana*, divertiment escrit per aquest mateix Casella sobre música de Domenico Scarlatti per a piano i petita orquestra, amb un total de quatre temps, això és: *Simfonia*, *Minuetto*, *Pastorale* i *Capriccio*, producció curiosa per l'habilitat amb què el compositor descabdella orquestralment frases musicals del "nostre" Scarlatti—l'altre, el menys "nostre", era el seu pare, l'operista Alexandre—i no menys curiosa per contribuir a demostrar l'índex de tendències i influències a què es van sotmetent els músics d'avantguarda contemporanis, a la recerca de novetats que satisfacin la set de renovació cada vegada més apremiant per alguns d'ells; *Rapsòdia de Norfolk*, per fi, del compositor anglès Vaughan Williams, teixit sonor que utilitzà estams de melodies que va escoltar el referit músic en el comtat de Norfolk.

En escriure el present article, l'Orquestra Simfònica té encara pendents dos concerts de la tanda: en un d'ells pendrà part com a director i pianista, el compositor francès Dàrius Milhaud, incloent-se en el programa dues primeres audicions d'aquest artista—considerat com el més important, després d'Honegger, entre els que formen el cèlebre agrupament dels "sis", a França fa uns deu anys—, composicions titulades *Carnaval d'Aix* i *Saudades do Brasil*. A l'altre concert, que clourà la tanda, l'Orquestra Simfònica col·laborarà amb la Massa Choral del mestre Benedito, en la interpretació d'una *Missa* de Schubert i la *Novena Simfonia* de Beethoven.

Hem d'assenyalar la presència del pianista Schnabel a la Societat Filharmònica; la del Quartet Calvet i el pianista Friedmann a la Societat de Cultura Musical, i la

de la "liederista" Schostatowsky i el Quartet Milanès (que en una sessió va estrenar un quartet del fundador del mateix agrupament, John Milanès) a la Societat Internacional de Cambra.

A l'Ateneu s'ha donat un concert dedicat solament a compositores espanyoles (Maria Rodrigo, Maria del Carmen López-Peña, Maria del Carmen Figuerido i Ascensión Rodríguez), amb obres per a cant, per a piano i per a quintet.

Hi ha hagut diversos recitals encomanats als pianistes Helena Larrieu i Aureli Castrillo, la violinista Iyonne Canale, l'arpista Ginette Iribarren, el Quartet Aguilar de llauts espanyols (el programa del qual dedicava una part a Isaac Albéniz i reserva la darrera a versions de llurs pròpies obres fetes per Nin, Turina, Falla i Halffter per a aquesta agrupació instrumental, constituïda per dos llautins, un llaut i un llautó), i el violoncellista català J. Ricart-Matas, qui oferí un programa, notable per la seva severitat i respecte artístics, que també repercutien en la interpretació. Afegirem que va incloure encara una obra d'Agustí Grau titulada *Bell so*, ben aplaudida, per cert.

Altres concerts, de menor importància allargarien massa aquesta informació; però els que acabem d'esmentar són prova palmària del desenvolupament que ha tingut l'activitat musical madrilenya durant les darreres setmanes.

No estarà de més afegir que en els cercles filharmònics madrilenys ha estat comentadíssima la qüestió històrico-artística debatuda entre el senyor Adolfo Salazar i el que sotascríu. Per ésser part interessada no m'ocuparé de l'assumpte, els antecedents i tramitació dels quals es poden veure en *La Gaceta literaria* (1 de març i 1 d'abril), el diari *El Sol* (3 de març i 9 d'abril) i *Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo del Ayuntamiento de Madrid* (número d'abril).

Per a acabar aquesta crònica, vull donar compte d'una publicació recent, perquè parcialment afecta la música catalana. Duu per títol *Cancionero musical*, pertany a la "Biblioteca literaria del estudiante" editada per l'Institut Escola de Madrid, i té per autor Eduardo Martínez Torner. Aspira aquest Cançoner a ésser un exemple de la lírica tradicional espanyola, i avarca cançons antigues i modernes seleccionades amb subjecció a un criteri folklòric. Figuren en l'obra Martín Codax, Alfonso X, Juan del Encina, Milán, Mudarra, Juan Blas, Literas, Antonio Guerrero i alguns més. Entre les cançons populars actuals, les de Catalunya estan representades per *Els tres tancers*, *Muntanyes de Camigó* i *La pastoreta*, amb els corresponents textos literaris en l'idioma original.

JOSEP SUBIRA

PARIS

No són precisament els teatres lírics (i em refereixo a l'Òpera i a l'Òpera Comica) el que ofereix més interès en la vida musical parisenca. Els teatres subvencionats dormitegen un xic, precis és confessar-ho, i ens donen molt poques novetats; s'acontenten amb repetir (no direm de quina manera) el repertori conegut. Així i tot, la Gran Òpera ens ha fet conèixer *Le Mas*, llibre i música de J. Canteloube, obra que, si no m'erro, data d'abans de la guerra i ha obtingut el Premi Hengel de 1927. Canteloube és un artista que pensa noble i profundament i que ambiciona amb l'art seu aconseguir quelcom més que juxtaposicions de belles harmonies i jocs so-

nors imprevistos. La música del *Mas* ens porta embolcallada amb ric ropatge orquestral una noble tesi; i aquesta no podia ésser altra que el retorn a la terra, retorn material i simbòlic.

L'assumpte de l'obra, senzill com el que més, ens pinta la feineria tranquil·litat d'una masia allà a l'Auvergne. Maria, que viu en ella, educada en l'amor al terror, veu arribar un cosí seu que s'ha fet home en la gran ciutat i que cerca un xic de pau al costat dels seus avis, abans d'emmaridar-se allà lluny.

La pau del camp, en companyia de la dolça joveneta que recorda a Joan els seus jocs d'infant, i l'aspre però amorós treball de la terra, faran que, malgrat el seu jurament a una altra dona, Joan no pugui fer resistència a la veu del seu *Mas* i s'uneixi amb Maria que no havia deixat mai d'estimar-lo.

Res no li fa a Mr. Canteloube que la seva obra no ofereixi interès des del punt de vista escènic; ell va de dret vers el seu ideal i ens diu que hi ha encara quelcom més que una brillant i gran ciutat per a amar i sentir. Tot seguit diré que amb la companyia d'un músic tan delicat i sabent que seria amanyagat per la veu encisadora de Mlle. de la Val (Maria), no m'hi pensaria jo gens en abandonar aquest sorollós París, que no ens permet ni un minut de repòs.

La partitura de *Le Mas* abunda en moments feliços. L'orquestra de Canteloube és una delícia, sense ofegar mai les veus, que es descabdellen en un contingut lirisme, mantes vegades contingut amb excés.

Els fragments millor realitzats són: el preludi, en el qual escoltem ja el tema de la terra; el final del primer acte, moment poètic de pau serena; les danses del segon acte, el millor dels tres en què l'obra es divideix, i, sobretot, l'escena de l'acte tercer, en la qual un chor interior simbolitza la veu de la terra que recorda a Maria els seus deures amb el *Mas* (és aquest el tros de més força dramàtica).

L'obra està escrita en el benaurat llenguatge musical anterior a 1913, en el qual es podia encara reposar entre flonges i blanques randes de novenes i setenes. Les aportacions folklòriques són de bona tradició i discretes sempre, sense que arribin a anular la personalitat de l'autor.

La nova producció ha obtingut el millor èxit, però dubto molt que les elegants amigues meves parisenques segueixin el consell del senyor Canteloube.

Deu plomes il·lustres franceses s'han juntat per a escriure *L'Eventail de Jeanne*, "ballet" en un acte, el resultat del qual, ai! no està a l'altura dels prestigiosos noms que el firmen; salvant excepcions comptades que amb púdica discreció he de callar. Heus ací els noms dels autors de la referida obra: Maurice Ravel, P. O. Ferroud, J. Ibert, F. Poulenc, A. Roussel, Roland-Manuel, M. Delannoy, D. Milhaud, G. Auric i Florent Schmitt. Es passa l'estona i això és ja quelcom; els compositors es diverteixen i nosaltres també; així, doncs, per què enutjar-se?

Amablement invitat per Mr. Ivan Wischnegradsky, he pogut tocar i escoltar el seu interessant piano afinat en quarts de to. Bell instrument construït a Alemanya. Aquest piano consta de tres teclats. El teclat inferior està afinat normalment, i a una distància de quart de to superior (és a dir, a la distància vera de segona disminuïda) el segon teclat. L'enginyosa disposició d'un tercer teclat, afinat exactament com el primer, permet una sèrie de combinacions i disposicions que sense ell, sense aquest teclat tercer, serien impracticables. Haig de dir que el primer contacte d'aquesta música ultracromàtica no és pas desagradable, i per als aficionats al cromatisme i per

a certs compositors austriacs del moment, heus aquí un camp nou d'experimentació.

Jo confesso que no em sento atret per aquest hiperromatisme, però reconec que amb el tal piano es poden obtenir efectes molt curiosos i interessants. S'aconsegueixen amb aquest sistema una sèrie d'interval·ls, uns més factibles que altres, i una mena de portament pianistic, un xic ploraner de vegades.

Mr. Wischnegradsky és un artista de fina musicalitat; té fe en el seu sistema i escriu per al mateix una sèrie d'obres que no són pas del tot desagradables d'escoltar. Crec jo bé que és un convençut del quart de to, i podria molt ben ésser que el nostre sistema el trobés ja un xic bàrbar o primitiu. De totes maneres, el sistema en quarts de to em sembla la cosa més raonable del món, però em resisteixo a creure que pugui constituir la música de l'esdevenidor.

El senyor Wischnegradsky és autor també d'una *Fuga* per a instruments d'arc escrita naturalment en quarts de to. Seria injust exercir sobre aquestes obres una crítica severa; l'escriptura en quarts de to tot just comença. Són, doncs, els barboteigs dels seus atrevits exploradors el que escoltem; deixem-los tranquils, i esperem.

JOAQUIM RODRIGO

ROMA

Les tandes de concerts a Santa Cecilia, a les diferents acadèmies Filharmòniques i a l'Augusteo, segueixen el seu curs, amb programes sempre atractius. Quintets notables, i profusió de solistes vinguts de tot arreu fan mostra de llurs mereixements artístics.

Pel que atany a l'Augusteo, en l'absència del mestre Molinari "ànima e vita dell'Istituzione" — per una tournée de concerts als Estats Units d'on és tornat ple de glòria — havem tingut una sèrie de directors notables entre els quals sobresurten Desiré Defauw, Otto Klemperer, Mascagni, Casella i altres, portant cada un en el seu bagatge obres les més preades, alternant de tant en tant amb les d'aqueix estil nou... futurista... histriònic... construïdes amb sonoritats estranyes... que no sempre són del gust d'aquest públic romà prou educat a les meravelles melòdiques dels titans: Beethoven, Bach, Mozart, Wagner, Scarlatti, Cimarosa, etc.

Coneixent la psicologia d'aqueix públic — essent ja la segona temporada que dirigeix a l'Augusteo — ¿com pogué presentar-se el mestre Defauw amb una obra tan enigmàtica com és la *Suite Schita* de Sergi Prokofieff, imitador de Stravinsky? En aqueixa "suite" ultra futurista, sembla voler descriure uns guerrers primitius, potser de Tartària, sanguinaris, que menjaven a l'estil dels gorrins; apallissaven les seves dones amb nirvis de bou, i bevien amb l'ossadura crànica dels seus enemics, etcètera, etc. Voleu un tema més esgarriós? Al públic li semblà música verament canibalesca... que fereix la sensibilitat auditiva quan és educada altrament. Però, li féu gràcia... i entre dictèris, rialles i picaments de peus s'acabà la famosa "suite". En Prokofieff fa l'efecte que s'ha posat a córrer desesperadament... volen anar molt més lluny de Stravinsky i de Schönberg dels quals no sap imitar més que el pitjor d'aqueixa estranya arquitectura musical.

La gent d'aquí — per ara — no accepta de bon grat aquestes genialitats... considerades per als més, com ardits que encobreixen la manca absoluta d'inspiració — "dó

de Déu", diu Strauss — i a qui li és negada s'ha de valer de combinacions cabalístiques, que les deu suggerir el dimoni obstinat a destruir el bon gust musical de la humanitat. Tal és el pensar que regna en la Ciutat Eterna.

Al mateix concert, En Malipiero, que acaba de tenir un enorme fracàs — sens pietat — en el Teatre Reale amb l'obra *Le sette canzoni*, per la mateixa raó d'En Prokofieff, en canvi, en la *Impressioni dal vero* obtingué un bell triomf.

En Casella es va modificant; quina manera de córrer vers la música setcentista dels italians! Haurà pensat com Verdi: "Torniamo all'antico e avremo fatto un gran passo" i la seva *Scarlattiana* per a orquestra i piano, n'és una prova; fou un gran èxit, real, sincer, per la varietat característica dels diferents temes. En la visió sintètica i en la sensibilitat estilística del compositor, trobem la unitat estètica que ha de presidir en tot conjunt. En Klemperer dirigí magistralment l'obra i el mateix Casella executà la part que correspon al piano, plena de dificultats.

En Respighi es presentà amb un nou poema simfònic *Feste Romane* i fou per ell un altra memorable victòria. Sembla que aqueix gran simfonista hagi arribat a l'apogeu de la seva glòria. L'obra consta de quatre parts, totes plenes de vida, de color, on són descrites de manera admirable les festes populars, tan tradicionals, dels romans d'ahir i d'avui.

Entre els solistes: el violinista Nathan Milstein, fou tot seguit elevat a la categoria de "divo". La seva tècnica apareix formidable, sembla verament cosa meravellosa, també pel gran sentiment com sap treure de la seva pulsació: el seu fraseig és magistral, colorit, de tons plens de màgia que encadenen l'auditori.

En el *Concert en re* de Brahms i en el *Capritxo* de Paganini, els oients semblaven com encisats. A la fi els aplaudiments i els crits de joia foren delirants.

Han vingut a Roma, acompanyats del reputat mestre Frank Marshall, dos prodigiosos nens, deixebles seus: Carles Corma i la seva germana Giocasta, pensionats per la Diputació de Barcelona. Donaren un concert a l'Ambaixada d'Espanya, on hi havia un auditori dels més selectes: cardenals, beiles dames de l'aristocràcia, ambaixadors, artistes i la colònia espanyola. Despertaren gran admiració i entusiasme.

Après, es presentaren al "Circolo Romano" on descabdellaren un programa de singular importància pianística; executant amb gran habilitat tècnica, amb to vigorós, agilitat nítida i bon gust, com no sempre es troba amb tanta perfecció, en artistes ja d'una certa altura.

Els dos minúsculs artistes, produïren viva emoció en les obres de Beethoven, Mozart Schubert, Schumann, Scarlatti i altres. L'èxit fou grandios.

"El cant gregorià" tornarà a reviure i ressorgir a nova vida, sota l'empay del Sant Pare Pius XI.

Ja Pius X de feliç memòria — per al culte de l'Església de Crist — volgué restituir aquest cant al seu antic esplendor. Assenyala llavors normes severes; creà comissions per al foment de l'estil auster i perquè fossin proscrietes de l'Església les obres de litúrgica capritxosa de les quals molts mestres de capella feien un abús

sacrileg; puig sense cap mena d'escrúpol, de vegades prenien melodies de teatre verament profanes, adaptant-hi paraules llatines. Jo he oït un *Benedictus* a l'elevació amb la música de la Siciliana de *Cavalleria rusticana*.

Ara, l'actual Pontífex ha volgut reafirmar amb un Motu Proprio "Divinus cultus Sanctitatem" la idealitat mística del seu antecessor, fent oir la paraula augusta en ocasió oportuna. Tal és la celebració centenària de Guido d'Arezzo; el famós monjo músic que ara fa nou segles vingué a Roma a explicar al Sant Pare el seu sistema musical, per al servei de la casa de Déu, vera melopea litúrgica, l'origen de la qual ens remunta als primers temps del cristianisme.

El Papa actual vol la dignificació absoluta de la música sagrada; per això, entre altres disposicions disciplinàries, mana que en les cases religioses, en tots els seminaris, s'ensenyi als jovencells — aquells que portats per la vocació vulguin dedicar-se al sacerdoti — el cant gregorià o la música sagrada: i aquesta ensenyança ha de continuar durant el curs dels estudis a fi que els futurs Ministres de Déu, sense adonar-se'n aprenguin a ésser hàbils cantaires gregorians, sàpiguen aprofundir l'estètica musical i coneguin la polifonia i l'art orgànic.

El Sant Pare "desidera ardentement" que les capelles de música tornin a la seva esplendor, com en els segles XIV, XV i XVI. Els infants, per les parts de soprano i contralt als cors de les esglésies, mana que siguin educats "all'arte del bel canto" pels mestres de capella.

En altres capítols, fa referència a la participació del poble en el culte diví, restituint-li l'ús del cant gregorià que fou per molts segles l'expressió genuïna de l'ànima popular.

Vol per això S. S. que els fidels assisteixin a les funcions sagrades, no com a estranys o muts espectadors, però sí com verament compenetrats de les bel·leses litúrgiques, i per això deuen també cantar alternant amb el sacerdot o amb la Schola Cantorum.

Els rectors, la clerecia, sota la guia i vigilància dels Bisbes, deuran procurar al poble tal ensenyament litúrgic musical, com a cosa estretament unida amb la doctrina cristiana.

El bell document pontifici acaba amb les següents paraules: "a ningú sigui lícit tergiversar aqueixa constitució — que Nòs havem promulgat — ni falsejar-la o contradir-la amb temerària audàcia."

També mana l'edicta, que els organistes cessin d'improvisar, ja que sovint no són altra cosa que divagacions o variacions sobre motius de caràcter pseudo religiós o temes melodramàtics.

Aquest "Motu proprio" ha produït en molts estudiosos entusiastes un efecte verament consolador. I és que en aquest moment, a Itàlia hi ha un desvetllament immens, un renaixement en tots els ordres, de les arts que foren la seva glòria; i referent al cant gregorià, tal il·lustre professor com és En Giovanni Tebaldini, ha pres peu de l'edicta papal per a donar una sèrie de conferències il·lustratives, convincents, de la més alta importància, assegurant, que les concepcions més genials que en música s'han produït, tenen origen en el cant gregorià.

Ha demostrat, en aqueixes interessants conferències, la línia estètica del gregorianisme; el seu parentesc amb la polifonia palestriniana, amb l'organística de Fres-

cobaldi, i de Bach. L'il·lustre Tebaldini evidencià la fonamental influència del cant gregorià, amb la música moderna, no solament litúrgica, sinó també profana.

Recordà el renaixement dels estudis gregorians, des del segle XIX iniciat especialment a Bèlgica per Cèsar Franck; a França per l'Adolf Samuel; i a Espanya pel gran erudit Felip Pedrell, de la influència dels quals estan impregnades indiscutiblement les obres dels seus deixebles, Albéniz, Falla i Granados.

A Itàlia, entre els avantguardistes el Pare Amelfi i el mateix Tebaldini. L'element gregorià entre els italians manté les seves característiques i la seva influència la veiem representada — entre altres — amb les obres d'En Perosi i d'En Pizzetti: aqueix, deixeble de Tebaldini.

Altres novetats no hi són pas. Tots els grans teatres funcionen egrègiament; amb constància es donen òperes d'autors novells, sens que cap afirmi decididament una pròpia personalitat genial.

Novament es tracta de tornar homenatjar En Toscanini. Com que ell refuig de manifestacions exteriors, s'ha format un comitè presidit pel Podestà de Milàn (abans Alcalde) on són representades les majors personalitats de la Lombardia, les quals recullen cabals per crear un institut benèfic, que portarà el nom "Fondazioni Toscanini" on es recolliran els músics desvalguts.

Als pocs dies d'oberta la subscripció, s'havien recaptat 700.000 lires i continuament arriben donatius, especialment d'Amèrica del Nord, dels grans admiradors d'aqueix il·lustre director d'orquestra. Voleu un més bell homenatge?

L'insigne Toscanini, dirigirà a Bayreuth, en la temporada pròxima, el *Parsifal*, *Tannhauser* i *Tristany*, per invitació de Madame Cosima Wagner, i del seu fill Sigfrid.

VICE-VINAS

Abril 1929.

SUISSA

Els concerts clàssics ens han proporcionat grans fruïcions artístiques, especialment el del dia 9 de febrer, donat a Ginebra, sota la direcció del compositor parisenc D. E. Engelbrecht. Heus aquí un director d'orquestra valuós que ha conquerit tot seguit el seu públic per les seves qualitats indiscutibles. Dirigeix amb gest sobri, amb autoritat, precisió i una mestria extraordinària; obtenint de la seva orquestra interpretacions superiors del tot. En les *Rondes de Printemps* de Debussy, la *Suite en fa* de Roussel i dues peces de Chabrier (extretes del *Roi malgré lui*), el mestre Engelbrecht obtingué un veritable triomf. En aquest mateix concert el violinista Carl Flesch interpretà el *Concerto en la* de Mozart amb una perfecta distinció i fou molt aplaudit. El mateix concert fou repetit a Lausanne amb igual èxit. Enguany han escassejat les obres noves en aqueixos concerts. En primera audició s'han donat: *Serenada italiana*, d'Hugo Wolf; *Nusch-Nuschi Tänze*, d'Hindemith (obra poc interessant); *Le Sommeil de Canope*, de Samazeuilh, per a cant i orquestra; *Concerto* per a piano, flauta, violoncel i instruments de cordes, de Vincent d'Indy; *Rugby*,

d'A. Honegger, obra que hauríem d'oír una altra vegada per a comprendre-la. En canvi hem pogut escoltar una obra exquisida, la primera *suite* extreta de *Daphnis et Chloé* ("ballet" en un acte) de Maurice Ravel, que encisà tot l'auditori. Els notables solistes que trobaren el millor acolliment en aqueixos concerts foren els pianistes Cortot, Youra Gullez, J. Aubert, Ives Nat i Robert Casadesús; els violinistes Josep Porta, Adolf Busch, Stefi Geyer; el violoncellista Maurice Maréchal; les cantatrius Lotte Léonard, Bunlet, Ilona Durigo i Marguerite Rosset.

La Nova Societat Suïssa de Música ha donat dues conferències molt interessants, una d'elles amb la interpretació de música antiga al clavicèmbal per Alexandre Mottu, qui obtingué un èxit molt viu. L'altra, sobre el clavicordi, la seva història, el seu repertori i els seus mitjans expressius, amb interpretacions al clavicordi per Miss Dorothy Swainson. Sense voler desconèixer el talent d'aquesta clavicordista, em permeto recordar que tots els que tingueren ocasió d'escoltar, ara fa dos anys, des de Ginebra, Lausana, Morges, Vevey i Montreux, l'encisadora i suggestiva conferència-audició sobre el clavicordi donada a la Ràdio Barcelona pel mestre Joan Salvat, han guardat d'ella un record inoblidable.

El Festival Maurice Ravel al Gran Teatre de Ginebra, organitzat a benefici de les cuïnes escolars i de les colònies de vacances, constituí una magnífica vetllada artística. El mestre Ravel executà ell mateix la seva seduidora *Sonatine* i junt amb el mestre Blancard els *Contes de ma mère l'Oye* a dos pianos. La filla del director d'orquestra Ruhlmann, de París, cantà després exquisides peces amb l'art més perfecte, i encara ens fou donat d'escoltar de Ravel la *Berceuse*, *Pavane pour une infante défunte* i la *Sonata* per l'excel·lent violinista ginebrí Edmond Appia. El mestre Ravel fou festejadíssim, igualment que els seus fidels intèrprets.

S'han donat magnífiques representacions de *Tannhauser* i de *Tristany i Isolda* amb la cooperació de l'Orquestra Romanda, sota la direcció de Robert Denzler, i els principals intèrprets de l'Òpera de Berlín i dels teatres d'Hamburg, Stuttgart, Mannheim, etc. Foren vetllades d'una gran bellesa que varen atraure nombrosos públics.

El comitè d'organització del setè festival internacional de música contemporània que s'haurà celebrat del 6 al 10 d'abril, decidí donar (ultra els cinc concerts ja anunciats amb els programes fixats pel jurat internacional) dues audicions d'obres líriques italianes, amb el concurs del compositor Adriano Lualdi i alguns artistes de la Scala de Milà. A. Lualdi és avui dia un dels compositors més preats de la jove escola italiana. Era de preveure que serien nombrosíssims els músics professionals que vindrien per assistir a les esmentades manifestacions artístiques. La Societat Internacional de Música Contemporània ha pres aqueixos darrers anys una importància gran. Heus ací en quines condicions va ésser fundada. En 1922 un agrupament de músics joves va reunir-se a Salzburg per a fer-hi executar llurs obres. Davant de l'èxit gran que assolí la seva empresa, pensaren en crear una organització internacional relacionant tots els compositors contemporanis. Ràpidament veieren realitzar-se llur desig i, des de l'any següent, nombrosos països havien constituït ja llur secció corresponent. La junta central de la Societat s'ha fixat a Londres i el president actual és el professor Edward J. Dent, de la Universitat de Cambridge. Els membres d'honor són Manuel de Falla, Maurice Ravel (París), Joan Sibelius (Helsingfors), Richard Strauss (Viena) i Igor Strawinsky (París). Cada any s'escolleix un país diferent per a organitzar un festival i un jurat internacional compost de

cinc membres és elegit a fi de seleccionar les obres sotmeses a la seva apreciació, les quals són executades al festival del mateix curs. El festival de 1929 ha estat organitzat sota els auspicis de la secció suïssa de la S. I. M. C. i pel comitè de les noves audicions. Aquest darrer comitè el constitueixen els senyors Ernest Ansermet, president d'honor; René Heustch, president; Victor Andreossi, Alec. Chauvet, Henri Gagnebin, Jaques Le Fort, Franck Martin, Dr. Roger Steinmetz, Paul Trachsel. El secretari general és Henry Giovanna.

Al Capítol de Lausana s'ha donat *El rei David* d'A. Honegger, sota la direcció d'Ernest Ansermet, amb l'Orquestra Romanda, el chor mixte Romand de Ginebra i molts bons solistes. L'execució que assolí l'obra fou excel·lent.

Els notables pianistes Paul Lyonnet, Charles Lassueur i Claudi Arrau s'han fet sentir a la mateixa ciutat amb l'èxit de costum. El violinista Jacques Thibaud ens donà aquests últims dies un concert memorable a la Casa del Poble. Figuraven en el programa la *Sonata en re* de Haendel, el *Concerto en mi bemoll* de Mozart i peces de Bach, Vivaldi, Leclair i Manuel de Falla. Com sempre aquest gran artista entusiasma fins el màxim grau els seus nombrosos auditors.

Marguerite Rosset, una jove cantatriu molt estimada a la Suïssa Romanda, la qual obtingué un èxit molt viu en un dels concerts de l'Orquestra Romanda, interpretant superbament l'ària de *Redempció* de C. Franck i l'ària de *Titus* de Mozart que li valgueren grans aplaudiments, acaba de triomfar novament en diversos concerts celebrats a Lausana i Friburg. Mlle. Rosset posseeix una veu de plena bellesa, molt extensa, una dicció perfecta i un estil depurat. Oir-li interpretar, entre altres, les nostres meravelloses cançons populars, amb un art tan gran, és un goig dels més exquisits que hom desitja fruir sovint.

A la Catedral ens han estat ofertes dues esplèndides audicions de les *Benaurances* de C. Franck pel chor del Conservatori, el chor d'homes, l'Orquestra Simfònica i l'orgue sota la direcció experta del mestre Charles Troyon. Era la primera vegada que es donava aquesta obra a Lausana. No cal dir que produí una forta impressió. Els conjunts foren admirablement preparats per aquest gran mestre que tant ha fet per la música i els músics a Suïssa des de molts anys. M. Troyon mereix les felicitacions més xardoroses per haver tingut la felicitat de donar l'obra mestra de Cèsar Franck, precisament la darrera vegada que dirigia un concert del chor del Conservatori. Amb aquesta nota tan bella ha volgut cloure la seva activitat, voluntàriament suspesa, de director de grans audicions.

A Vevey, Wanda Landowska donà un magnífic recital. Fou un imponderable encis oir-li interpretar al clavicèmbal la música dels segles XVII i XVIII, i també al piano, amb igual mestria, la *Sonata en la* de Mozart. Heus aquí una il·lustre artista que hom torna a escoltar amb un goig sempre novell.

Els concerts donats per Louis Kelterborn a Neuchâtel no deixen mai d'atraure un públic nombrós. Aquest excel·lent artista és un admirador de la música ibèrica; així inscriu sempre en els seus programes d'orgue mantes obres dels nostres gloriosos mestres. Les seves execucions, molt detallades i admirablement estilitzades, produeixen una impressió profunda, no pas fàcil d'oblidar.

LLUÏSA BOSCH I PAGÈS

VALÈNCIA

De Cap d'Any a Pasqua florida l'activitat musical a València s'és desenvolupada segons les dades que formaran la nostra informació:

Societat Filharmònica: Els pianistes Josep Iturbi, nostre il·lustre conciutadà, i Artur Schnabell han donat sengles recitals. El pianista alemany, o millor austriac, interpretà un magnífic programa clàssic: *Sonata*, obra pòstuma de Schubert; *Concert italià*, de Bach; *Humoresca*, de Schumann; *Sonata*, obra III, de Beethoven; però el seu estil no acabà de plaure. Semblà, per moments, un poc fred o mancat de relleu.

El violinista Huberman i la violoncellista Judith Bokor, respectivament acompanyats pels pianistes Siegfried Schultz i Narcís Figuerola, es presentaren per primera vegada davant el nostre auditori filharmònic. Huberman assolí un brillant èxit. Judith Bokor és una artista remarcable. Tots els violoncellistes, però, que per la nostra Filharmònica han passat superen el seu mèrit.

Fou organitzat un festival Respighi en el qual intervingueren, ultra l'eminent mestre italià, la seva esposa, cantaire de "lieder", i el Quartet Venecià del Vittoriale, excel·lents artistes. La música instrumental de "camera" de Respighi no plagué tant com el seu poema simfònic *Les fonts de Roma*, aplaudit a València més d'una vegada. Algunes de les cançons foren més gustades.

L'Orquestra Simfònica de València ha donat també per a l'auditori de la Filharmònica dos concerts. El primer fou dirigit pel mestre titular de l'Orquestra, J. M. Izquierdo. Tingué el caràcter de festival rus, amb la *Quarta Simfonia* de Glazunof, la *Nit sobre el Mont Chauvet* de Moussorgski, el *Caprici espanyol* de Rimsky-Korsakof, les danses del *Príncep Igor* de Borodin, i, com a novetats, una *Nenia*, joliusa inspiració de Liadof, i *La Orestiada*, obertura de Taneief, música de bon estil però poc interessant. El merescut èxit que obtingué l'Orquestra augmentà encara en l'altre concert, igualment dedicat a la música russa, aprofitant l'avinentsa de trobar-se a Espanya l'il·lustre representant d'aquella, el venerable mestre Alexandre Glazunof, qui conquistà els auditors filharmònics per la seva autoritat com a director tant com pel mèrit de la seva bella música. El mestre Glazunof, amb la seva intel·ligència i la seva inexhaurible amabilitat, ha deixat a València el millor record. El programa d'aquest festival Glazunof fou compost per la *Quarta Simfonia*, *Obertura solemnia* i *Segon concert*, per a piano i orquestra, del dit mestre, i per aquestes dues meravelloses obres que són les danses del *Príncep Igor* i l'*Obertura de la gran Pasqua russa* de Rimsky-Korsakof, obra, aquesta darrera, sigui dit entre parèntesi, que el Govern de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques ha interdit d'interpretar per tal com en ella hom troba melodies eclesiàstiques. La significació de l'obra de Glazunof no sóc jo qui deu descobrir-la en aquesta crònica, car vosaltres, a Barcelona, l'heu poguda judicar no fa gaire, encara millor que nosaltres. Ja compendreu, però, que la generalitat de les gents la gusten força més que l'impressionisme d'un *Après midi d'un faune*, posem com a subjecte de comparació, que encara, malgrat algunes audicions, passa incògnit per tants i tants dels nostres filharmònics. L'educació de la sensibilitat musical hom veu que és una cosa lentíssima.

I, ara, em sap greu d'incloure en aquesta crònica quelcom de desagradable. Però crec sincerament que no cal amagar els fets i convé dir-ho. L'Orquestra "da Camera" de Barcelona, dirigida pel jove mestre Gálvez Bellido, ha donat igualment un concert per a la Filharmònica amb un resultat deficient. Malgrat els aplaudiments obtinguts, els comentaris generals no li foren gaire favorables. El nostre auditori està avesat a qualitats sempre un poc millors que la del conjunt barceloní tal, almenys, com a València ha estat sentit.

Clourem les notes referents a la Filharmònica constatant que el mestre Glazunof tingué per a la nostra Orquestra Simfònica judicis satisfactoris i amables, i que la gentil pianista Helene Gavrilof, qui interpretà el *Concerto* del mestre rus, produí el millor efecte.

L'agrupament de joves professors que ens ofereixen graciosament, a la sala del Conservatori, selectes audicions de música "da camera" han interpretat, en dos concerts, *Quartet en la menor* de Schubert, *Quintet*, obra 44, de Schumann, dues *Sonates*, per a violí i piano, de Haendel i un *Quartetino*, obra 5, de Pogojeff, d'agradable i distingida musicalitat, si no d'extraordinari relleu. Intervingueren en aquestes interpretacions el Quartet de València, amb el qual col·laborà en el *Quintet* de Schumann la jove pianista Desemparats Garrigues, excellentment dotada, i els violins solistes Manuel Bel i Pasqual Camps, respectivament acompanyats per les joves pianistes Carme Benimeli i Carme Garcia. Tots reeixiren en les seves tasques amb la justa aprovació dels auditors. Hom diu que sobre la base d'aquests elements es constituirà bentost una novella Associació d'Amics de la Música. No cal dir com ens plauria la realització de tan simpàtic projecte.

Ha demostrat gens vulgars disposicions pianístiques, en un recital donat al Conservatori, la senyoreta Tereseta González López, deixeble del professor senyor Sánchez Torralba. Creiem que no seran endebades els estímuls que hom li atorgui perquè continuï els seus estudis.

El famós baix Josep Mardones i la gentil sopran Crisena Galatti donaren un concert al Teatre Principal amb un programa gairebé tot compost de peces d'òpera. Un jove pianista, J. Fuster, els acompanyà i es féu remarcar en la interpretació d'un *Impromptu* de Chopin i *Pastoral* i *Capriccio* de Scarlatti, que també incloïa el programa.

El mestre Lamote de Grignon ha fet un breu sojorn a València. Sembla que, com a conseqüència d'aquesta visita, la nostra Banda Municipal anirà a Barcelona amb motiu de la pròxima Exposició.

L'ihustre professor López Chavarri ha donat una conferència al Centre Escolar i Mercantil, on s'és celebrada una Exposició d'arts plàstiques, organitzada per l'Associació d'Estudiants Catòlics de Belles Arts. El mestre desenvolupà un suggestiu tema: *El paisatge en la música*, que fou il·lustrat pel mateix amb exemples musicals al piano. No cal dir si el conferenciant sabé unir en el seu discurs la doctrina estètica més convincent amb l'expressió plena de fina sensibilitat i d'emotius matisos.

Un altre compositor valencià, Josep Moreno Gans, ha obtingut el premi en els concursos que celebra el Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts. L'obra premiada ha estat una *Suite goyesca* per a orquestra. Moreno Gans no és gaire conegut a València car ha fet els seus estudis a Madrid, on viu. És nat a la vila d'Algemerí, pàtria de l'organista i compositor Cabanilles.

Finirem aquesta crònica donant notícia d'unes representacions d'òpera celebrades al Teatre Principal durant la Quaresma. Aquest teatre, necessitat de certes restauracions que no li treguessin, però, el seu noble caràcter, recorda, si fa no fa, per les seves proporcions i el seu estil el vell teatre Principal barceloní tan car a la meua memòria. (Ah! prou recordo la primera representació de *La Santa Espina*, o el dissortat Enric Granados assegut en son "fauteuil", ideant unes il·lustracions musicals per a *Jovenut de Princep*, que, pense, varen restar en projecte, mentre Marguerida Xirgu a l'escena era festejada pels autèntics estudiants que li cridaven: Visca la nostra Caterina!) I perdoneu-me aquest petit esplai sentimental, però, algunes vegades en mi ja s'inicia el dolç i melancòlic sentiment del passat. Doncs bé, el nostre teatre Principal, fa ja molts anys, prop de mig segle, era, encara, un veritable teatre d'òpera. S'hi donaven moltes representacions. Una llarga temporada que es va anar rebaixant fins arribar en els darrers lustres a restar reduïda a allò que en l'argot teatral castellà hom diu "solos". Així, hi havia a València un chor operístic d'ambdós sexes disciplinat i nombrós. Ha desaparegut completament. Ara els choristes vénen de Madrid o de Barcelona. En aquesta Quaresma el "solo" de cinc, vuit i deu funcions que anualment ens sol ésser ofert, ha estat ampliat a prop de trenta representacions. El resultat econòmic no ha estat sinó mitjà. Les raons d'aquest relatiu fracàs i les de l'impossibilitat de retornar a la interrompuda tradició operística d'antany serien matèria de llarga exposició. El repertori ara interpretat era format per les òperes que generalment són donades en temporades d'aquest tipus. I, com a novetat, *Turandot*, de Puccini, amb una "misse en scène" fastuosa. Probablement la que heu vist al Liceu. Entre els cantants que més s'han distingit, esmentarem les "soprani" Olga Carrera i Isabel Escribano i el tenor valencià Vicens Sempere. En algun d'aquests "solos", no gaires, hem tingut la formació orquestral demanada per l'òpera que era interpretada. La darrera vegada que això ha passat fou per la imposició dignament professional i intel·ligent del mestre Saco del Valle. Ara, però, amb la direcció del mestre Sabater del vostre Liceu, ens hem tingut d'accontentar — com tantes d'altres vegades — amb una orquestra incompleta i en aquest sentit deficient, amb tres trompes, mancada de tuba, de clarinet baix, etc. I amb això no li volem fer cap retret de censura al mestre Sabater, ni tampoc a l'empresa que s'ha arriscat en un afer que, lamentablement, sempre sol cloure's amb fallida. Però el pensament musical d'un autor deu en tot cas respectar-se. L'òpera té les seves exigències "sine qua non". El gros públic que és el qui predomina, sol acceptar un "divo" i no fa gaire cas de la resta, perquè, naturalment, amb la seva escàsissima educació — encara que es cregui intel·ligent — el seu gust i la seva cultura no li donarien ço que ni tan sols pot endevinar. Ara no n'hem tingut de "divos". Però tampoc hem tingut el discret respecte que la música demana perquè un acord no és presentí de vegades amb la manca intolerable d'algun so, amb "forats" harmònics absolutament indesitjables.

ENRIC G. GOMA

BARCELONA

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA. *Associació d'Amics de la Música: Joan Nogués.*

— El ben notable guitarrista, el nom del qual encapçala aquesta nota, dedicà tot el seu recital dels *Amics* (5 abril) als compositors catalans. I tocà, doncs, produccions de Sor, Brocà, Ferrer Esteve i Max Bargalló. Interpretà, a més, tres composicions seves: *Massurca*, *Andalusia*, *Estudi*. Ja no cal dir que no totes les obres del programa tenien la mateixa valor. Inútil dir també que les pàgines de Sor foren les millors. I heus ací tanmateix un mestre delicadíssim. Joan Nogués executà les produccions de Sor (*Andante*, *Largo*, *Marxa fúnebre*, *Andante amb variacions*, *Estudi*) de manera exquisida. Palesà també que és un excellent instrumentista en tocar les altres produccions del programa. I fou festejadíssim. — X.

Alexandre Barjansky - Joan Gibert Camins. — El tretzè concert dels *Amics* tingué lloc el dia 10 d'abril i anà a càrrec del violoncellista Alexandre Barjansky i del pianista Joan Gibert Camins. Oïrem les següents obres: Preludi i choral: *Els anys vells ja han passat* i *Adagio* (transcripcions d'orgue), de J. S. Bach; *Sonata*, op. 102, n. 2, en *re* major, Beethoven; *Sonata* (arpeggione), Schubert; *Meditació i Prec*, Ernest Bloch; *Adagio i Allegro*, Schumann.

Alexandre Barjansky és un notable concertista. Però la seva vehemència, el seu romanticisme, dóna, creiem, una certa uniformitat al seu estil.

Joan Gibert Camins acompanyà intel·ligentment, exquisidament. I en tocar, sobretot, la *Sonata* de Beethoven, palesà que és pianista. — X.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA": *Société des Instruments Anciens*. — L'onze concert del present curs fou confiat, ben encertadament, a la *Société des Instruments Anciens*, que fundà Henri Casadesus, i de la qual formen part Lucette Casadesus (viola de gamba), Regina Patorni-Casadesus (clavicèmbal), Marius Casadesus (quinton), Maurice Devilliers (baix de viola). Afegirem ara que Henri Casadesus toca la viola d'amor.

Els coneguts artistes francesos executaren produccions de J. J. Mouret, Bruni, Ayrton, Asiolé i Monteclair. L'ur execució fou tothora clara, precisa, i llur estil ben acurat. Hom escoltava amb interès les pàgines setcentistes i vuitcentistes i els sons dels vells instruments encisaven els auditors. I hom es deia que la viola d'amor, per exemple, no hauria d'haver desaparegut. Però a través la distància que ens separava dels instrumentistes, ens semblà que empraven l'arc modern... en lloc, també, de l'arc antic. Ens semblà, igualment, que, en general, el programa hauria pogut ésser més important, més interessant. Henri Casadesus tocà, per exemple, un *Concert* d'Asioli. I el tocà admirablement. Però, amb la viola d'amor als dits, hauria pogut executar, tanmateix, pàgines més belles que la d'Asioli. Car, en general, aquell *Concert* és poc interessant. En canvi, oïrem amb gust *Le Jardin des Amours*, de Mouret, i *Les plaisirs champêtres*, de Monteclair, pàgines deliciosament evocadores de l'art del segle divuitè.

Na Regina Patorni-Casadesus executà amb traça, al clavicèmbal, una *Partita*, d'Ayrton, i Marius Casadesus tocà molt bé un *Concert* de Bruni.

La *Société des Instruments Anciens*, de París, és, certament, ben digna d'ésser lloada. Els artistes que la constitueixen són tots notables i, en aplegar-se, constitueixen un excellent conjunt.

I terminarem ara aquesta nota formulant la nostra protesta... enfront del comportament del públic de l'Associació de Música "da Camera". Sembla que, des del moment que hom fa venir artistes perquè executin bona música... el natural seria que fossin escoltats. I si el públic de l'Associació de Música "da Camera" no és aficionat a la música hauria d'ésser, en tot cas, aficionat... a ésser *poli*. Què pensaren, una vegada més, els artistes que tocaren davant del públic de l'Associació que ens ocupa, de la *xerrameca* inlassable dels associats de la dita entitat? Quin concepte varen formar els esmentats artistes (gràcies al públic de l'Associació de Música "da Camera") del públic... de Barcelona? Car, ho direm també una vegada més: en comprometre el bon nom de l'Associació de Música "da Camera", taquen, oi més, el bon nom de Barcelona, el bon nom de la nostra cultura... i el bon nom, d'altra part, de la nostra... polidesa.

I ens dol haver de parlar així d'una entitat que estimem i de l'actuació intel·ligent de la qual havem parlat sempre amb ben pregon respecte.

I terminarem amb els següents mots: si el mal que assenyallem no té remei (i probablement no en té) valdria més dissoldre l'entitat... o crear-ne una de nova amb els elements sans de la *Camera*.

Car hi ha coses que no han d'ésser. Ho reclama el bon nom, com dèiem, de la nostra cultura, de la nostra ciutat.

I volem encara afegir el següent: i és que havem viatjat una mica. Havem sentit molta música fora de casa i havem parlat, a més, amb molts artistes estrangers. Ara bé: gosem afirmar que el que passa en la majoria de concerts de l'Associació de Música "da Camera" no passa enlloc del món civilitzat. Enlloc del món no havem mai vist, en efecte, que, per tal d'actuar, els artistes tinguin d'esperar llargues estones... fins que la *xerrameca*, la cridòria sigui... més o menys extingida! I és veritablement vergonyós! — X.

Concerts d'abril. — Els dos concerts que la mateixa Associació de Música "da Camera" celebrà el mes d'abril (dies 13 i 15), foren confiats, respectivament, al Chor "Smetana" de Praga i al pianista belga Marcel Maas.

Els choristes de Praga, sota la direcció del mestre Fr. Spilka, executaren amb bella fusió de veus, recolzades en els sons greus dels baixos, un programa més interessant en general per la novetat que pel mèrit de les obres. Descomptant la *Dansa d'espectres* de Schubert i el *Cant de mariners* de Smetana, sobresortiren, entre les composicions restants, una bonica chor de Tanejev (*Calma*) i una cançó popular molt exquisida (*El vell pastor*) que valgué al tenor solista una ovació ben merescuda. Les obres de Bendl, Færster, Poulenc, Jindrick, Spilka i Aim, que completaren el programa d'aquesta sessió, ja ho hem dit, oferiren una valor relativa. Curioses per llur caràcter no arribaren a causar pas una impressió de forta musicalitat.

Cal reemrciar, de totes maneres, als bons cantaires de Praga la manifestació del seu art nacional, força estimable, i d'una manera particular la finesa d'interpretar fora de programa, cantades en la llengua original, les nostres cançons populars *Els tres*

tambors i *La Pastoreta* (harmonització del mestre Vives). El públic els ovacionà llargament.

El pianista Marcel Maas, que coneixiem ja per la seva actuació en el Quartet Belga, aplaudit en un dels darrers concerts dels Amics, refermà amb el seu recital de bona opinió que ens havia merescut tal dia. Estigué del tot admirable en la interpretació de la *Sonata en do* de Mozart i igualment en les cinc sonates que executà de Scarlatti. El seu mecanisme, depurat, i un sentiment de gran finesa i distinció, presten a les execucions d'En Maas un interès ben sostingut. Ens semblà, només, faltar un xic de profunditat en les interpretacions de J. S. Bach i de C. Franck. Les seves qualitats es feren més ostensibles, ben cert, en les peces de Debussy, Ravel, Albéniz, Granados (molt just en la seva *Dansa*) i Liszt, que ompliren la tercera part del programa. — S.

SCHOLA CANTORUM DE LA PIA UNIÓ DE ST. MIQUEL ARCÀNGEL, ORFEÓ MONT-SERRAT i ORFEÓ DE SANS. — Com ja anunciàvem en el nombre passat d'aquesta Revista, amb motiu de commemorar el mestre Pérez Moya les seves noccs de plata en la direcció orfeònica, fou organitzat el concert de referència, a càrrec de les entitats els noms de les quals encapçalen aquestes ratlles. Aquestes cantaren sempre conjuntament sota la direcció de llur comú mestre.

En la primera part oïrem obres ja conegudes dels mestres Pérez Moya, Cumeillas, Millet, Sancho Marraco i Vives; en la segona, quatre sardanes (*Dintre el bosc*, *El ram santjoanenc*, *Marinada* i *La festa major de Vilaxica*), dues de les quals s'estrenaren, donant-se les altres en primera audició en la seva versió de chor i cobla, i un himne amb la preada col·laboració de la cobla "Barcelona"; i en la tercera, tres melodies gregorianes, interpretades per primera vegada pel conjunt que ens ocupa, i produccions de Nicolau, Morera, Pérez Moya i Haendel.

Hem de fer esment especial de les sardanes *Dintre el bosc* i *Marinada* com de les més reeixides del seu autor, el qual té una popularitat tan ben guanyada com a compositor, per trobar-se en les seves obres una tan bella adequació a l'esperit del poble, i una tan gran justesa de forma i de sentiment harmònic junt amb una gràcia exquisida, qualitats que li atorguen una personalitat ben definida.

Els tres orfeons es fusionaren magníficament en tot el programa; hom conegué tot seguit que han estudiat tots ells sota la direcció d'un mateix mestre. Servarem sempre un bell record de la seva interpretació, en especial de les obres que componien la tercera part on els choristes semblaren superar-se ells mateixos. Les tres delícies melodies gregorianes, *Alleluia*, *Regina caeli laetare* i *Sequentia*, *Victimae paschali*; *Cançó de la Moreneta*, de Nicolau, més estimada com més coneguda; *Sant Ramon*, de Morera, i *Tunc que tan tunc*, de Pérez Moya, cançons harmonitzades d'una faiso tan senzilla com deliciosa, foren sobretot cantades de manera perfecta.

Que per molts anys el mestre Pérez Moya pugui dedicar-se a una tan bella obra d'apostolat. — LL. M.^a M.

RECITAL DE CANT. — El diumenge, 12 de maig, el distingit tenor Soler Vázquez, amb la col·laboració del pianista Eugeni Badia, donà al Palau un recital de cant que li valgué un acolliment molt falaguer. La sala, ben animada, festejà continuament el

novell tenor en totes les peces que cantà, pertanyents a diversos estils. Foren cantades en català les més selectes del programa, originals de Badia, Toldrà, Millet, Schubert i Vives; en castellà, les de Longàs, Padilla, Fella i Calleja, algunes d'aquestes molt popularitzades per les plaques de gramofon, i en italià, diverses àries d'òpera. La veu del senyor Soler Vázquez, per bé que no és de gran potència, és d'un timbre ben agradable, i l'artista sap jugar-la amb innegable destresa. Així l'efecte causat en l'auditori fou de tal manera plaent que el cantant, a més d'alguna repetició que li fou exigida, donà encara dues peces fora de programa.

El senyor Soler Vázquez és jove i sent envers l'art que conrea un entusiasme sens mida. En imitar els millors models, el seu gust anirà afinant-se i depurant més l'estil aconseguirà, sens dubte, el prestigi de cantant expert que sap imposar-se pel seu talent acompanyat de les facultats naturals que donen per segur el triomf. — S.

CONCERT EXTRAORDINARI: *Trio Cortot-Thibaud-Casals i l'Orquestra Pau Casals*. — El dijous, 9 de maig, festa de l'Ascensió, a la nit, tingué lloc aquest concert que amb caràcter d'extraordinari fou dedicat exclusivament a les entitats i persones inscrites en el Patronat de l'Orquestra Pau Casals.

El concert fou ben de veres notable tant per les obres que integraven el programa com també pels prestigiosos artistes als quals fou confiada llur interpretació.

El *Trio* en si bemoll, de Schubert, tan inspirat, tan perfecte, fou meravellosament interpretat pel propi mestre Casals, junt amb els seus amics Cortot i Thibaud. Poques vegades aquesta obra bellíssima serà interpretada amb una tan clara comprensió, amb una tan ideal identificació, amb un art tan seriós i noble, amb una tan justa i exquisida ponderació. L'auditori, molt selecte i ben intel·ligent, escoltà amb el major respecte i atenció aquesta obra tan pura i tan magistralment executada, abandonant-se per complet a una delectació sens límits.

La novetat del programa consistí en l'audició de dues obres executades per trenta tres violoncels, amb exclusió de tot altre instrument. Foren aquestes: l'*Aria de baix* (Sarastro) de *La flauta màgica* de Mozart, transcrita pel mestre director anglès John Barbirolli i *Sardana*, original del mestre Pau Casals.

No trobem, en general, gaire recomanables les transcripcions. Reconeixem, però, que aquesta de Barbirolli és feta amb un gran respecte i sabent treure del conjunt dels violoncels sols una bella i exquisida sonoritat. L'obra fou admirablement interpretada sota la direcció del mestre Casals.

La *Sardana* que Pau Casals va escriure pels deixebles de la "London Violoncel School", els quals l'executaren, amb gran èxit, a Londres ara fa uns dos anys, està inspirada en una de les festes típiques del nostre Penedès i és concebuda amb ardid, amb un sentit popular i amb visible entusiasme. Potser, en algun moment, un excés de multiplicitat descriptiva, a causa de la igualtat de timbres, treu claredat a l'obra i produeix una certa confusió; no obstant Pau Casals, amb la seva formidable tècnica de l'instrument, sap treure un gran partit del seu conjunt de violoncels. Creiem que aquesta obra posada per a gran orquestra guanyaria extraordinàriament en claredat i en riquesa de coloració. Prengueren part en la interpretació d'aquesta obra, en homenatge al mestre Casals, ultra els nostres més renomats violoncellistes, dos notables artistes estrangers, Horace Britt i Maurice Eisenberg, i, brillant-

ment dirigida pel seu propi autor, l'obra entrà de ple en l'auditori que amb els seus entusiastes aplaudiments exigí la repetició de la mateixa.

Clogué el programa el *Doble Concert*, per a violí, violoncel i orquestra, de Brahms, interpretat per Casals i Thibaud, encarregant-se de l'orquestra l'eminent pianista Alfred Cortot. No cal dir que la interpretació fou superior per tots conceptes i que els tres grans artistes, juntament amb l'orquestra, donaren a l'obra aquesta un màxim relleu. Els aplaudiments al mestre Casals i als seus eminents col·laboradors foren insistents i unànims tota la nit. Els violoncel·listes ofrenaren al mestre una magnífica corona de llorer i una imponent, interminable ovació li fou tributada al final del concert ben demostrativa de l'admiració que tothom sent per la seva obra.

— J. LL.

ATENEU BARCELONÈS: SESSIÓ JAUME PAHISSA. — Tingué lloc el dia 29 d'abril i anà a càrrec de les senyoretes Pilar Rufí, Concepció Callao i Maria Carratalà. I, per a començar, Sebastià Sánchez-Juan llegí una conferència de Maria Carratalà: *El subjectivisme, element bàsic de la música, i comentaris a la metafísica de la concepció musical de Jaume Pahissa*. La senyoreta Carratalà glossà, en efecte, les idees, certament interessants, del mestre homenatjat. I el treball de la coneguda pianista fou escoltat amb interès. Després sentírem un bell aplec de cançons d'En Pahissa: *El bastó, En somnis, Liliàna, Cançó del mocador, Cançó de fada, Per un bes, El record, El vent de la tardor, Rosa, Invocació, Humanal camí*. Les cançons esmentades revelen la presència d'una ben palesa personalitat. I el mestre Pahissa sent, sobretot, els grans moviments lírics. Són, doncs, notables les seves cançons intitolades *El vent de la tardor, En somnis, Per un bes*, etc. *Invocació* apareix plena de caràcter. I *Humanal camí* és una producció reeixida, important, plena de coses i, per damunt de tot, també bellament lírica. *Rosa*, en canvi, recorda l'estil dels músics romàntics i la *Cançó del mocador* és francament popular. Això vol dir que l'estil del mestre Pahissa és ben variat. Abunden també, en les cançons que ens ocupen, les pàgines pintoresques i fins, a voltes, descriptives. Però això, afegirem, finament suggerit i escrit, podríem dir, *sans appuyer*. Globalment considerades, les cançons d'En Pahissa acusen — repetim-ho — l'existència d'un ferm temperament de músic, d'artista.

Pilar Rufí i Concepció Callao cantaren les pàgines del mestre Pahissa amb traça innegable. Donaren relleu a les boniques i ben sentides cançons. Pilar Rufí digué molt bé *Per un bes*, i Concepció Callao subratllà destrament la profunda expressió de la darrera cançó del programa: *Humanal camí*. I la senyoreta Carratalà acompanyà intel·ligentment.

Un públic selecte i nombrós (entre el qual hi havia conegudes personalitats) acudí a oír les creacions de Jaume Pahissa. I la sala de l'Ateneu es veié curulla. I en aparèixer el mestre fou saludat amb fermes i significatius aplaudiments.

I consignem amb goig el fet d'homenatjar, com queda dit, un dels nostres artistes. — X.

La falta d'espai ens obliga a guardar per al número de juny altres notes de concerts

ORFEÓ SALLENTÍ

La continuïtat de l'obra artística d'aquesta notabilíssima i esforçada agrupació coral

Hem acostumat a parlar de l'Orfeó Sallentí amb profund respecte. La seva obra de quinze anys no registra cap defallença ni claudicació, sobretot des de que té la seva direcció suprema l'eminent mestre Potellas.

Escasses entitats gaudeixen d'uns cicles d'art a faisó dels que cada Quaresma — ja tradició — són donats a l'Orfeó Sallentí. Però pocs públics trobaríem d'una cultura musical superada — quasi hauríem de dir igualada — al públic de l'Orfeó de Sallent.

Aquesta darrera Quaresma ha donat cinc concerts, havent-ne suspès un, que hauria donat la senyoreta Rosa Llorét, guitarrista, qui pocs dies abans emmalaltí, però que serà compensat per un concert coral per l'Orfeó, fixat en data de maig.

Dels cinc concerts, el primer va ésser confiat a un sallentí, conegudíssim i apreciadíssim en tots els cercles musicals, En Pere Vallribera. Aquest concert va fer-se venir a posta per a estrenar un magnífic Pleyel de cua que era una cara il·lusió de l'Orfeó. Va ésser un concert de divulgació i estudi de la música, seguint-se — segons el programa — la trajectòria evolutiva de la música passant pels clàssics, als romàntics, fins als nostres més intel·ligibles avantguardistes. Vallribera va sentir-se comunicatiu amb la seva cara família sallentina, i molt cordial va anar il·lustrant, en forma de simpàtica conversa, el seu auditori.

Com no podia ésser d'altra manera, el triomf de Vallribera va ésser rotund pel seu talent, per la seva intel·ligència i sobretot per la seva ànima d'artista que li facilitava una compenetració tan exacta de les composicions genials.

El programa — que no publiquem per a abreujar — ple de dificultats i encertat a la intenció de concert-estudi.

El segon concert: Coloma Casals, Ramon Salsas. Programa de cançons acompanyades de piano, i piano sol. La senyoreta Casals imprimeix al seu art un caràcter ben exempt d'efectismes. No direm que el seu art sigui ben personal, però assegurem que difícilment es trobaria una dicció més neta i un aplom més exacte en la interpretació. *Amor nou, vida nova*, que obria el programa, va ésser prou perquè ens forméssim un judici invariable de la capacitat artística de la senyoreta Casals. La seva veu fresca i dringant de sopran troba, però, més emmotllament a les cançons de festa, tal com *El passarell festejant*, *Primavera*, *T'estimo*, *La col·legiala matinera* i altres.

En Salsas acompanyant molt bé, molt precís i estretament lligat a l'art de la cantatriu. I tant varen haver-lo d'admirar en la seva part de piano sol, sobretot en *Cacera* de Mendelssohn, descrita amb molta fidelitat.

Tercer concert: cel·lo i piano: Encarnació Vives i Maria Teresa Balcells, dues artistes joveníssimes que satisfieren deliciosament la seva tasca; ambdues aparellen una gentilesa exquisida a una cultura musical molt ben cultivada. El seu art, però, no és definitiu; cal només tenir en compte que la senyoreta Vives ha pres part en comptadíssims concerts, i que la senyoreta Balcells es presentava en públic per primera vegada. Les dues artistes es manifestaren dintre d'una gran correcció i natu-

ralitat no exemptes d'una ombra de timidesa. Programa triat i a posta per a entrebancar un novençà: *Allegro appassionato*, de Saint-Saëns; *Chanson villageoise*, de Popper; *Adagio* i *Arioso*, de Bach, i altres. Domini de l'arc per part de la senyoreta Vives; fidelíssima identificació per part de la senyoreta Balcells. La tasca global d'aquesta, a piano sol, talment va plaure'ns; digna filla de l'eminent mestre-director de l'Orfeó Gracienc, present al concert, i qui va portar a l'Orfeó Sallentí la salutació de l'Orfeó de la popular barriada barcelonina.

El quart concert, per portar aparellada la visita del Seny dels Orfeons de Catalunya, el mestre Lluís Millet, va ésser un esdeveniment per a l'Orfeó valent del Bages, i ho va ésser per a Sallent.

El programa d'aquest concert va ésser un recital de cançons per la senyoreta Montserrat Salvadó a qui acompanyava al piano el jove Lluís M.ª Millet.

Intentarem forçar el nostre elogi perquè sigui pàl·lid dibuix de la veritat? Es una finor d'art, l'art de la senyoreta Salvadó, que no atinem si pot igualar-se; és un art pastat en les dots naturals que li pertanyen i el talent del mestre Millet. Una veu dolça que acaricia sempre, que emet les notes més agudes sense un esforç visible, amb una justesa i una claredat meravelloses; una veu avellutada que igual diu les tendreses que plora i riu i s'exalta als embats més enèrgics. Cantant fa pensar si en ella reviu la concepció poètica.

I l'acompanyament sereníssim i segur, lligat a la magnífica labor de la cantatriu com cos i ànima.

A intenció de commemorar el centenari de Schubert, la primera part era integrada de cançons del gran clàssic. La segona part tota d'obres del nostre Toldrà.

Per a cada pàgina una mateixa intel·ligència, una mateixa penetració.

Cada vegada que els dos artistes entraven o sortien de l'hemicicle, portant al mig l'alta figura del mestre Millet, es renovava la salutació que inflava l'entusiasme del selecte públic sallentí.

En honor del mestre, l'Orfeó Sallentí va cantar un concert tan escollit com brillant. Va estrenar *El camí de Siena*, poemeta franciscà de Pérez-Moya, i donà en primera audició *El rústic villancet* de Millet, fill. Va reeixir feliçment en el compromès conjunt de la primera, i va saber donar a la segona aquella gràcia tan plena de llum que li ha donat el compositor.

L'equilibri de veus i fusió és definitiu en aquest chor que amb tanta fe, patriotisme i abnegació cisella el mestre Potellas.

Com ja hem dit, l'Orfeó aprofità totes les ocasions per a fer palès l'afecte sinceríssim i agraïment al gran mestre i als novells artistes.

Concert cinquè: Josep Barberà, conferenciant, dissertant sobre concomitàncies de la cançó popular a través de les èpoques i de les races, avalant la seva autoritzada paraula amb il·lustracions musicals que interpretà l'eminent Pilar Rufi, acompanyada al piano per la senyoreta orfeonista Guadalupe Riera.

Eloqüent i abundant en detalls, pulcre i assequible a totes les intel·ligències. Va tractar un tema tan atractiu i tan afecte al poble, amb la senzillesa amb què havia de tractar-se. Va remuntar als temps més remots i cercà als llocs més distants i oblidats de la terra. Va parlar de la música popular com a ciència i expressiu espill dels sentiments; com a característica de les races i dels pobles.

Van ésser interpretades fins unes quaranta cançons escollidíssimes, però, since-

rament, les nostres, les catalanes no varen ésser triades entre les més gloriuses. A cada pas, el senyor Barberà feia notar les influències que distingien cada cançó en relació directa al lloc on havia estat creada.

La tasca de la senyoreta Rufí, admirable, posant tota l'ànima perquè la seva col·laboració fos de més gran profit a la intenció de la conferència, reeixint estupendament. L'acompanyament al nivell, fent-se mereixedora la senyoreta Riera d'un fervent elogi també.

El senyor Barberà va ésser objecte de una merescuda ovació del fervent auditori de l'Orfeó Sallentí, que aprecià el privilegiat talent del conferenciant.

Per malaltia de la senyoreta Rosa Lloret va haver-se de suspendre el concert sisè, de guitarra, que s'esperava amb molt interès. Fem vots perquè la distingida artista pugui rependre de ple les seves tasques artístiques.

Hem ressenyat a grans pinzellades els concerts quaresmals d'enguany tradicionals a l'Orfeó de Sallent i fem punt aixecant llors a honor del campió qui aixeca en triomf l'esperit generós del grup de cantaires i protectors sallentins; pedra fonamental i mà guiadora daquesta obra bona i de continuïtat, el mestre Potellas. — J. C.

DOS MÚSICS CATALANS CONDECORATS PEL GOVERN FRANCÈS.

— L'il·lustre mestre Antoni Nicolau, director de l'Escola Municipal de Música, ha estat nomenat pel Govern francès oficial d'Instrucció pública, i l'excel·lent violinista Marian Perelló, del Trio de Barcelona i director artístic de l'Associació de Música "da Camera", ha rebut del mateix Govern el títol d'oficial d'Acadèmia.

Rebin els dos mestres condecorats la nostra cordial enhorabona.

NOVELL AUTOR LLOREJAT.— En el darrer concurs musical convocat pel Conservatori de Terrassa ha resultat guanyador del premi concedit a la millor *Suite* per a orquestra de corda En Josep Valls.

Heus ací un altre dels molts músics catalans que, encara que allunyats de la terra, resten sempre fidels a l'esperit de raça i atents als batecs del nostre món musical. En Valls havia cantat de noi a l'ORFEÓ CATALÀ; molt jovenet va anar-se'n a París per a estudiar i allí s'ha quedat. Deixeble de la Schola Cantorum, on ha fet els

cursos de violoncel, orgue i composició, treballa actualment l'orquestració amb el mestre Albert Roussel, i té escrites ja força coses.

En felicitar el novell compositor pel premi obtingut, hem de manifestar també el desig que sentim de conèixer l'obra premiada ben aviat en algun dels nostres concerts.

ELS FESTIVALS SIMFÒNICS HISPANO-AMERICANS. — Ha tornat de París, on va anar per a ultimar detalls referents a l'organització dels festivals simfònics hispano-americans que, amb motiu de l'Exposició, ha de realitzar la nostra Diputació, el mestre Mario Mateo, el qual ha obtingut dels compositors americans residents allí gran nombre d'obres inèdites per a incloure en els programes que prepara.

Gràcies a la gentilesa dels ministres d'Instrucció Pública i Relacions exteriors de les repúbliques americanes, s'han rebut, també, nombrosos manuscrits de gran valor folklòric i artístic.

Al seu retorn el senyor Mateo ha passat per Madrid i s'ha entrevistat amb els ambaixadors de les repúbliques Argentina, Xile, Brasil, Uruguai, Cuba i Mèxic, així com amb l'element musical més prestigiós de la cort, els quals han ofert a Mario Mateo llur adhesió per tal que els referits festivals s'efectuïn amb tota la brillantor i solemnitat que requereixen els nous valors que, amb tal motiu, es donaran a conèixer.

Els notables compositors que resideixen a París, Hèctor Villalobos, Alfons Broqua, Joaquim Nin, Eduard García Mansilla, Acario Cotapos, Manuel M. Ponce, Carles Pedrell, José Rolón, Carles Lavia i Jorge Urrutia han enviat una salutació al comte de Montseny, expressant-li llur admiració i gratitud pel noble propòsit que l'anima.

FESTIVAL HAENDEL. — El III Festival Haendel, organitzat per la Societat Haendel, tindrà lloc a Halle els dies 31 de maig a 2 de juny propvenients. S'executaran les següents obres haendelianes: *Julius Cesar*, l'oratori secular *L'Allegro e il Pensieroso*, el *Salm 68*, dos *Dobles Concerts*, essent l'un d'ells la *Música per a focs artificials*, un *Concert "da camera"*, dos *Concerts d'orgue* i *Peces* de clavi. Completaran els programes la cantata *Ino* de Telemann, la primera part dels *Pelegrius* de Hasse, un *Duetto "da camera"* i *Aries* de Steffani i de Keiser i *Peces* de clavi de Purcell. En la reunió dels membres de la Societat farà el discurs propi de la festa el professor Dr. Max Schneider, actual *Ordinari* de la facultat de ciència musical a la Universitat de Halle.

FESTIVAL BACH. — El XVII Festival Bach de la Nova Societat Bach es celebrarà a Leipzig els dies 8 a 10 del proper mes de juny. Tindrà caràcter commemoratiu del segon centenari de la *Passió segons Sant Mateu*. Aquesta obra serà executada a la mateixa església de Sant Tomàs, com en temps de Bach, dividida en dues parts sense escurçaments de cap mena. Obrirà la festa una *Turmmusik* (*Música de "torre"*) de Johannes Pezel, sonador de pífre de la ciutat, qui la compongué

en 1677 per tal de fer mèrits per obtenir el càrrec de *cantor* de Sant Tomàs. La figura predominant en els programes serà, naturalment, la de Joan Sebastià Bach i l'última sessió-festival culminarà amb la *Passió*. Faran costat al mestre dels mestres el seu fill més jove Joan Cristià, anomenat el Bach de Londres; Vivaldi, qui merescu l'ésser transcrit repetidament per Bach, i Telemann, el contemporani qui eclipsa l'autor de la *Passió*, avui potser massa oblidat. La reunió dels membres de la Nova Societat Bach tindrà com objecte principal la lectura de diferents treballs sobre el tema *La "Passió" de Bach i la seva història interna*. Durant el Festival serà lliurat a la Nova Societat el panteó de Bach, restaurat, a l'església de Sant Joan.

CONCURS MUSICAL INTERNACIONAL.—La ciutat d'Alger (Àfrica) organitza, per als dies 8 i 9 de juny de 1930, un important concurs internacional de música (orfeons i bandes) dotat de nombrosos premis en metàl·lic, i al qual són invitades a prendre part totes les Societats musicals franceses i estrangeres. Les proves consistiran en un concurs de lectura a primera vista, un concurs d'execució i un concurs d'honor. El reglament detallat del concurs, així com tots els detalls complementaris, poden sol·licitar-se a M. Marcel Amaridon, 44, chemin Yusuf, Alger.

NOU ACADEMIC.—A l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Fernando, de Madrid, ha estat elegit acadèmic per aclamació el mestre Manuel de Falla, per a ocupar la vacant ocorreguda per defunció del compositor i crític Manuel Manrique de Lara.

CONCURS PREMIS SANT JORDI.—En el IV Concurs Premis Sant Jordi organitzat pel Foment de la Sardana de Barcelona, han resultat premiats els mestres Antoni Planàs i Joaquim Serra, per les seves composicions *Sant Jordi* (sardana) i *La fira* (bocet simfònic per a instruments de cobla), respectivament.

D'acord amb la base X del Concurs, els autors de les composicions no premiades, poden passar a recollir les partitures, fins el dia 31 de maig, a la Secretaria del Foment, carrer del Pi, 11, pral., de set a nou del vespre. Després d'aquest temps, passaran a augmentar l'Arxiu del Foment de la Sardana, sense que llurs autors tinguin dret a cap reclamació.

ELS FESTIVALS DE BERLIN.—Ha arribat a les nostres mans un programa interessantíssim dels Festivals que han de celebrar-se aquests dies a Berlín. En l'espai de cinc setmanes (del 19 maig al 23 juny) en diferents teatres d'aquella ciutat es donarà gairebé tota la producció de R. Wagner i de R. Strauss; les obres del primer, sota la direcció dels mestres Blech, Klemperer i Kleiber, i les de Strauss, dirigides pel propi autor. El programa comprèn encara tres òperes de Mozart i una selecció d'òperes italianes sota la direcció del mestre Toscanini. Aquestes representacions teatrals alternaran amb importants concerts, en els quals s'anuncien obres de Bach (*Missa en si menor*), Beethoven, Mahler, Mozart, Haydn, etc., i alternaran també amb els "ballets" de Diaghileff, dirigits pel mestre Ausermet.

D'ALEMANYA.—Fèlix Weingartner ha acabat una *Simfonia tràgica*—la sisena que té escrites—el segon temps de la qual és compost sobre els esbossos deixats per Schubert per al tercer temps de *Simfonia inacabada*.

CONCURS MUSICAL INTERNACIONAL.—La ciutat d'Alger (Africa) organitza, per als dies 8 i 9 de juny de 1930, un important concurs internacional de música (orfeons i bandes), dotat de nombrosos premis en metàl·lic, i al qual són invitades a pendre part totes les Societats musicals franceses i estrangeres. Les proves consistiran en un concurs de lectura a primera vista, un concurs d'execució i un concurs d'honor. El reglament detallat del concurs, així com tots els detalls complementaris, poden sol·licitar-se a M. Marcel Amaridon, 44, chemin Yusuf, Alger.

Obituari

FRANCISCO FLOS I CALCAT

Ha estat vivament sentida en el cercle de les amistats més íntimes de l'ORFEO CATALÀ la mort d'En Francisco Flos i Calcat, qui figurava en la llista de socis gairebé des de la fundació de la nostra entitat. El seu entusiasme per a l'ensenyança catalana el determinà a instituir un Col·legi on les primeres lliçons en català fossin la base de l'educació general del noi. Aquest Col·legi de Sant Jordi, que fa dos anys dirigia encara personalment En Flos, fou fundat l'any 1898. Podem dir que per les seves classes ha passat la flor de la nostra joventut, i era un orgull pel mestre veure com en diversos aspectes comercials, científics i artístics, tants deixebles seus han anat descollant. L'amic Flos era ben estimat a l'ORFEO i ell li guardava també un afecte pregon. Una porció de treballs calligràfics—ja que aquesta era una especialitat del malaguanyat pedagog—eren donats graciosament per ell a l'entitat, i ens plau recordar que original d'En Flos era un dels primers segells que utilitzà l'ORFEO i també el distintiu de chorista usat actualment encara.

Un altre afecte més poderós ens lligava amb el fundador del Col·legi de Sant Jordi, i era el seu instint musical. Dotat d'una memòria ben fidel, retenia amb facilitat les tonades populars que li cantaven i àdhuc havia escrit bon nombre de cançons escolars, moltes melodies de les quals eren originals d'ell. En publicar per allà l'any 1915 sota el títol de *Cançoners Escolar Català*, les referides cançons, junt amb altres populars i de coneguts mestres, En Lluís Millet les encapçalà amb un bellis-

sim pròleg on referint-se a la fallera cançonística d'En Flos, deia el mestre en música ço que segueix: "I és clar que en l'Escola d'En Flos s'hi havia de cantar, i que la cançó havia de tenir tot aquell tirat corresponent a l'amor i a l'ideal que havia fet néixer aquella casa docent. I, llavors, heus aquí a l'amo d'aquella casa demanant lletres i tonades a amics poetes i músics, i quan aquests amics no responien a les seves demandes per estar enfeinats en coses per ells més transcendents, llavors En Flos, que no podia aturar la seva fallera, trobava per ell sol la cançó escaient que la dèria amorosa li dictava; que si el pastor troba la seva tonada com el passarell la seva refilada, bé la trobarà també qui amb humilitat sent endins un desfici d'idealitat."

En Flos i Calcat ha mort víctima d'una angina de pit. La vigília de morir, senti el símptoma primer de la gravetat del mal, trobant-se la tarda a l'ORFEO, d'on l'acompanyaren alguns amics seus en carruatge fins a casa seva. El cos ja enfeblit d'un quant temps no ha resistit més, i el bon amic deixà el món el dia 5 de maig, a l'edat de 73 anys.

En Francesc Flos havia nascut a Arenys de Mar, i abans de la fundació del Col·legi de Sant Jordi havia exercit també el professorat a la vila de Masnou. Caldrà afegir, encara, que, poeta delicat, força poesies d'ell han estat premiades en diversos Jocs Florals de Catalunya. Dintre la branca pedagògica se li deuen interessants llibres i fascicles on resplendeixen amb igual intensitat la bonesa d'home de cor, la ciència i experiment del preceptor i l'amor noble i ardorós del bon patrici.

Déu hagi premiat les virtuts de l'excel·lent pedagog, acollint-lo en la dolça pau eterna!

LLUÍS GRANER

Un altre buit, ben sensible, també, dintre l'art de Catalunya, ha deixat la defunció de l'eminent pintor Lluís Graner. Les seves obres adquiriren un renom universal i a l'Amèrica del Nord, especialment, trobaren el millor mercat. L'afecte gran que sentia En Graner per l'ORFEO CATALÀ el manifestà de manera ben generosa amb la donació d'una tela magistral, un d'aquells interiors amb efectes de llum artificial que feren famós el nom de l'autor. Aquest quadre, on destaca en primer terme la figura d'un vell polsant la guitarra, hom l'admira des de fa temps en la nostra sala d'assaigs.

Però a En Graner li érem deutors encara d'inoblidables fruïcions artístiques amb motiu dels Espectacles Graner, pel mateix pintor dirigits, que per allà els anys 1905 i 1906 es celebraren en el Teatre Principal. El teatre líric català trobà en aquells moments la seva manifestació més brillant. La popularitat dels mestres Pedrell, Granados, Morera, Lamote, Pahissa, Alfonso, Esquerrà i altres encara, assolí en aquell temps una aurèola prometedora de majors esplendors que, malauradament, no hem arribat a veure.

El celebrat artista ha mort a l'edat de 66 anys. Reposi en pau.

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA PREVIA CENSURA

ATENES A. G., Carrer de Provença, 157 - Telèfon 73372 - BARCELONA